

Aanpak racistisch wegpesten uit de wijk

Een rondje langs de velden

Inhoudsopgave

Inleiding	3	Samenwerking en taakverdeling	15
Achtergrond en context	3	De wijk als context van wegpesten	21
Definitie van racistisch wegpesten uit de wijk	4	Casus ‘Buurtprotest tegen pesterij’	24
Definitie en positie van slachtoffer en pleger	5	Dilemma’s in de aanpak	26
Lokale spelers	6	Conclusie	30
Onderzoeksopzet en methodologie	8	Aanbevelingen	36
Achtergrond van de respondenten	9	Bronnen	38
Ervaringen met aanpak racistisch en discriminatoir wegpesten uit de wijk	10	Bijlage 1. Methodologische verantwoording	41

Inleiding

Doel van de verkenning

Met deze verkenning willen we aanpakken van racistische overlast en wegpesten uit de wijk of buurt in beeld brengen. Welke ervaringen met aanpakken hebben verschillende betrokken partijen? Hoe werken ze samen? Wat zijn dilemma's? Wat zijn effectieve strategieën?

Achtergrond en context

Aanleiding van de verkenning

De directe aanleiding van deze verkenning was een vraag van de antidiscriminatievoorziening (ADV) Vizier aan het KIS Portaal. De onderzoeksvraag van Vizier richtte zich op wat werkt in het verminderen van racistisch wegpesten en overlast in de wijk. In antwoord op deze vraag verkennen we welke concrete stappen en handvatten er zijn voor antidiscriminatievoorzieningen (ADV's) en gemeenten. In een voorverkenning (Berg & Cadat-Lampe, 2023) hebben we vastgesteld dat er kennis ontbreekt doordat er geen actuele handreikingen zijn. De bestaande publicaties zijn verouderd en niet breed beschikbaar. Nieuwe, actuele richtlijnen zijn nodig die rekening houden met recente ontwikkelingen, zoals hybride pestgedrag, namelijk online en offline. Deze verkenning wil hiervoor houvast bieden.

Maatschappelijke context en relevantie

In Nederland zijn er regelmatig gevallen van racistisch wegpesten. Denk bijvoorbeeld aan het voorval in Giethoorn waar een gezin van Turkse afkomst de gemeente verliet vanwege aanhoudende racistische pesterijen (Berg & Cadat-Lampe, 2023). Beschikbare cijfers tonen aan dat discriminatie-incidenten in de woonomgeving een aanzienlijk deel uitmaken van het totale aantal discriminatiemeldingen in Nederland. Hierbij is er een licht stijgende trend in meldingen van pesterijen en bedreigingen. Volgens de monitor Discriminatiecijfers hadden in 2023 8% van de discriminatiemeldingen betrekking op buurt of wijk (ongewijzigd t.o.v. 2022) en 9% op de openbare ruimte (was 8% in 2022). Dit is samen 17% van alle meldingen. Het totale aantal registraties bij politie en meldingen bij Discriminatie.nl steeg met 20% (politie +33%). In buurt, wijk en openbare ruimte gaan meldingen voornamelijk over beledigingen, pesterijen of agressie op grond van herkomst en seksuele oriëntatie (Kleef et al., 2024). In dergelijke incidenten worstelen betrokken instanties, vrijwilligers en burgers met de aanpak. Discriminatie en racisme heeft een grote impact op de gezondheid en het welzijn van slachtoffers (Felten & Does, 2024). Daardoor is de maatschappelijke relevantie van deze verkenning groot. In een rondje langs de velden brengen we de perspectieven van betrokkenen in beeld, verrijkt met inzichten uit de literatuur. Het levert een overzicht dat wil helpen om

te bepalen of een geactualiseerde aanpak van racistisch wegpesten uit de wijk aan de orde is.

Definitie van racistisch wegpesten uit de wijk

In deze verkenning staat het concept ‘racistisch wegpesten uit de wijk’ centraal. Het **component pesten** bestaat uit drie kernelementen (Hellström et al., 2021):

- Intentioneel gedrag: pesten wordt opgevat als opzettelijk schadelijk gedrag. Een breed scala aan tactieken wordt ingezet. Deze kunnen variëren: subtiele vormen van sociale uitsluiting (geen gedag zeggen, het spugen of vinger opsteken als iemand langsloopt, wat een fysieke, non-verbale microagressie is die de boodschap van afwijzing of minachting overbrengt); anonieme openbare pesterij (bekladdingen) en gebruik van sociale media; openlijke bedreigingen en fysiek geweld.
- Herhaling: het schadelijke gedrag komt herhaaldelijk voor.
- Machtsonevenwicht: er is een duidelijk machtsverschil tussen de pester en het slachtoffer.

RESPONDENT 1: ‘Ik denk dat wanneer er herhaaldelijk vervelende incidenten plaatsvinden met het doel om het leven van een ander zuur te maken en dat daarbij de etnische achtergrond van het slachtoffer meespeelt, dit racistisch pestgedrag is.’

Afbakening ten opzichte van verwante concepten

We bakenen het concept ‘racistisch wegpesten uit de wijk’ scherp af door het te onderscheiden van verwante fenomenen zoals ‘discriminatoire pesten’, ‘discriminatoire wegpesten’ en ‘racistisch pesten’.

Discriminatoire pesten is pesten in brede zin op basis van (onbewuste) vooroordelen en stereotypen (‘bias’). Het betekent dat iemand wordt gepest omdat deze persoon bepaalde persoonlijke kenmerken heeft, zoals op basis van lichaamsmaat, gender, seksuele oriëntatie of beperking (Smith & O’Higgins Norman, 2021, p. 11).

Discriminatoire wegpesten is een vorm van pesten die gericht is op het verdrijven van personen uit hun woon-, werk- en leefomgeving op basis van hun persoonlijke kenmerken.

Racistisch pesten heeft als kenmerk dat het wegpestgedrag gemotiveerd wordt door racisme, d.w.z. discriminatie op grond van ideeën over superioriteit op basis van afkomst, huidskleur en religie, volgens de [definitie](#) die gehanteerd wordt door de Europese Unie en de Fundamental Right Agency (European Union & Fundamental Right Agency, z.d.). Het verwijst naar een patroon van intimidatie en agressie gemotiveerd door racistische vooroordelen. Het kan zich voordoen in diverse contexten, zoals in de wijk, op scholen of werkplekken. Hoewel het ernstige gevolgen heeft voor het welzijn van slachtoffers, leidt racistisch pesten niet noodzakelijkerwijs tot (gedwongen) vertrek. Het is namelijk niet specifiek gericht op het verdrijven van slachtoffers uit hun woon- werk of leefomgeving.

Racistisch wegpesten onderscheidt zich van ‘racistisch pesten’ door de combinatie van racistische motieven met de expliciete doelstelling om mensen weg te krijgen. Het doel is om de omgeving van het slachtoffer zo onleefbaar te maken dat deze besluit te vertrekken. Om deze vorm van pesten duidelijk te kaderen als het om de woonomgeving gaat, definiëren we het fenomeen van **racistisch wegpesten uit de wijk** als volgt:

‘Een doelgericht en systematisch proces van discriminatie en/of racisme waarbij individuen of gezinnen (slachtoffers), op grond van hun huidskleur, migratieachtergrond en/of religie, door medebewoners (plegers, pesters) in de directe woonomgeving worden blootgesteld aan aanhoudend (structureel) pestgedrag, intimidatie en uitsluiting, waardoor zij gedwongen worden of zich uiteindelijk gedwongen voelen hun woning en woonomgeving te verlaten.’

Met deze afbakening kunnen we gericht onderzoeken hoe racistisch wegpesten uit de wijk zich manifesteert en welke specifieke aanpakken ontwikkeld zijn om het aan te pakken.

Definitie en positie van slachtoffer en pleger

In de context van racistisch wegpesten uit de wijk nemen de begrippen ‘pleger/pester’ en ‘slachtoffer’ specifieke betekenissen aan die van belang zijn voor het begrijpen van de dynamiek van dit fenomeen.

De ‘**pleger**’ of ‘**pester**’ in deze situatie definiëren we als *‘een individu of groep die doelbewust en systematisch acties onderneemt en een machtsverhouding schept om mensen op grond van huidskleur, migratieachtergrond en/of religie uit de wijk te verdrijven’*. Verschillende factoren beïnvloeden het gedrag van de ‘pleger’ of ‘pester’. Racistische overtuigingen zijn een mogelijke motivatie. Het pestgedrag kan ook voortkomen uit ‘wij-zij’-denken. Dat gedrag wordt gevoed door media *‘mugging’* of algemene maatschappelijke opvattingen, eerdere negatieve ervaringen met mensen met een andere huidskleur, migratieachtergrond en/of religie, of een gebrek aan begrip voor (culturele) verschillen in levensstijl. Bijvoorbeeld: het feit dat iemand laat buiten lawaai maakt, kan door de ‘pleger’ onterecht worden toegeschreven aan iemands etnische achtergrond, in plaats van aan leeftijd of gezinssituatie. Het pestgedrag varieert van subtiele vormen van sociale uitsluiting tot openlijk racisme: intimidatie en zelfs geweld. Kenmerkend voor de pleger is niet alleen de racistische motivatie, maar ook de volharding en de gerichtheid op het scheppen van een zodanig vijandige woonomgeving dat het slachtoffer zich genoodzaakt voelt te vertrekken. Vaak opereren plegers niet alleen, maar maken ze deel uit van een bredere groep buurtbewoners die de acties van plegers stilzwijgend of openlijk steunen.

Het gebruik van ‘mugging’ in deze context werd vooral in de jaren 70 prominent, met name in het Verenigd Koninkrijk. In die periode werd de term vaak in de media gebruikt om straatcriminaliteit te beschrijven, vaak in verband gebracht met jonge zwarte mannen, wat bijdroeg aan stereotypering. De sociologische analyse van ‘mugging’ in deze betekenis werd uitgebreid besproken in het werk *Policing the Crisis* (1978) van Stuart Hall, waarin het werd onderzocht als onderdeel van bredere dynamieken rondom ‘ras’, misdaad en mediabeelden.

Het ‘**slachtoffer**’ definiëren wij als *‘een individu of gezin dat, op grond van huidskleur, migratieachtergrond en/of religie, het doelwit wordt van systematische pesteringen en uitsluiting met als doel een machtsverhouding te scheppen om hen uit de wijk te verdrijven’*. Slachtoffers ervaren niet alleen de directe impact van het pestgedrag, maar worden ook geconfronteerd met een fundamentele aantasting van hun recht op veilig wonen en volwaardig burgerschap. De positie van het slachtoffer kenmerkt zich door een toenemend gevoel van onveiligheid en sociale isolatie. De copingstrategieën van slachtoffers kenmerken zich door worsteling tussen de drie opties van Hirschman (1970), toegepast op verhoudingen tussen bevolkingsgroepen en individuen in de wijk (Morrison, 1983, Van Der Land & Doff, 2010, Gutiérrez-Sastre et al., 2024): a) *loyalty (accommodation)* oftewel zich aanpassen, de situatie accepteren, stilletjes volhouden; b) *voice (protest/resistance)*, oftewel ontevredenheid uiten, actie ondernemen (zie de dossiers [Buurtbemiddeling](#) en [Strafrecht van het CCV](#)), kortom weerbaar zijn en c) *exit* oftewel de wijk te verlaten, dus uit de wijk weggepest worden.

Het spanningsveld tussen pleger en slachtoffer in de context van de wijk is complex en gelaagd. Aan de ene kant staat de pleger, best vaak met psychische problematiek, soms geworteld in de bestaande sociale structuren van de buurt, die de aanwezigheid van het slachtoffer ziet als een persoonlijke bedreiging, of een bedreiging voor de vermeende homogeniteit of het ‘oorspronkelijke’ karakter van de wijk. Aan de andere kant bevindt zich het slachtoffer, soms eveneens met mogelijke psychische problematiek, vaker in de hoek van angststoornis/PTSS, wiens recht op wonen en participatie in de wijk fundamenteel wordt betwist. Dit conflict speelt zich af tegen de achtergrond van een veranderende demografische samenstelling van wijken en bredere maatschappelijke spanningen rond diversiteit, integratie, en multiprobleemgezinnen.

Lokale spelers

Doorslaggevend in de dynamiek van wegpesten is de rol van de bredere buurtgemeenschap: inwoners, maatschappelijke organisaties en de lokale overheid. Omstanders kunnen door hun reactie - of gebrek daaraan - een beslissende invloed hebben op de ontwikkelingen: escalatie of de-escalatie van het conflict. De mate waarin actoren in de lokale sociale infrastructuur ingrijpen, solidariteit tonen met het slachtoffer, of juist de acties van de pleger stilzwijgend tolereren, bepaalt in belangrijke mate de uitkomst van het wegpeestproces.

Bij de aanpak van racistisch wegpesten uit de wijk spelen diverse lokale partners een cruciale rol, elk met hun eigen expertise en verantwoordelijkheden. Centraal in deze samenwerking staat de **antidiscriminatievoorziening (ADV)**, die fungeert als specialistisch kenniscentrum en eerste aanspreekpunt voor slachtoffers van discriminatie. De ADV's spelen een sleutelrol in het signaleren, registreren en aanpakken van racistisch wegpesten, en bieden ondersteuning aan slachtoffers bij het indienen van klachten en het zoeken naar oplossingen. De **wijkagent en de bredere politieorganisatie** vervullen een centrale functie in het handhaven van de openbare orde en veiligheid. Hun rol omvat het ingrijpen bij acute situaties, het opnemen van aangiftes, en het opbouwen van een vertrouwensband met diverse groepen in de wijk. De **woningcorporatie** heeft als verhuurder een directe verantwoordelijkheid voor het waarborgen van een veilige en inclusieve woonomgeving (Baal, 2019). Verhuurders spelen een belangrijke rol in het vroegtijdig opvangen en signaleren van spanningen. Ze kunnen maatregelen nemen tegen huurders die zich schuldig maken aan discriminerend gedrag. De **GGZ** vervult een onmisbare rol in het bieden van psychosociale ondersteuning aan slachtoffers van racistisch wegpesten, evenals in het aanpakken van onderliggende psychische problematiek die soms een rol

kan spelen bij plegers. De **gemeente** heeft een overkoepelende regierol in het coördineren van de aanpak en het ontwikkelen van lokaal beleid tegen discriminatie en racisme. Zij kan verschillende beleidsinstrumenten inzetten, variërend van preventieve maatregelen tot het faciliteren van dialoog en het ondersteunen van community-building initiatieven. Tot slot zijn **burgerinitiatieven en vrijwilligersorganisaties** in de wijk van grote waarde in het mobiliseren van sociale steun voor slachtoffers en het bevorderen van onderlinge contacten en begrip tussen verschillende groepen in de wijk. Meer informatie over de rol van partners vindt je in het dossier [Partners van het CCV](#).

De effectiviteit van de aanpak hangt in grote mate af van de onderlinge samenwerking en afstemming tussen deze partners: het lokale samenspel. Een integrale benadering, waarbij informatie wordt gedeeld en interventies op elkaar worden afgestemd, bijvoorbeeld in het wijkteam, is belangrijk. Hierbij geldt: duidelijke afspraken over rollen, verantwoordelijkheden, korte communicatielijnen en een gedeeld beeld van de problematiek en de gewenste aanpak.

Onderzoeksopzet en methodologie

De onderzoeksvraag luidt:

Wat werkt in het verminderen van racistisch wegpesten en racistische overlast in de wijk en welke concrete stappen en handvatten zijn er voor de praktijk van antidiscriminatievoorzieningen (ADV's) en gemeenten?

Deelvragen

De deelvragen luiden:

- Welke aanpakken zijn bekend en zijn deze geëvalueerd?
- Wat is de ervaring van professionals op het gebied van racistisch wegpesten?
- Welke aanpak hebben professionals gevolgd, werkte die voor hen en waarom werkte die? Als de aanpak niet (volledig) werkte: welke verbeteringsuggesties zijn er?
- Hoe kunnen professionals uit verschillende domeinen succesvol samenwerken? Welke factoren spelen hierbij een rol? Wat is een goede taakverdeling van professionals binnen de aanpak?
- Is er intersectie met andere discriminatiegronden (bijv. leeftijd/handicap/seksuele oriëntatie) en in hoeverre speelt dit een rol bij de aanpak?

Methodologie van het onderzoek

Voor deze verkenning hanteerden wij een kwalitatieve benadering, waarbij we gebruikmaakten van een doelgerichte steekproef gecombineerd met een sneeuwbalsteekproef, in nauwe samenwerking met veldpartners en netwerken van sociaal professionals. We voerden vraaggesprekken met experts uit diverse professionele domeinen, zoals antidiscriminatievoorzieningen (ADV's), politie, gemeenten, burgerinitiatieven en vrijwilligerswerk.

Deze aanpak stelde ons in staat om de verkenning specifiek te richten op de thematiek van racistisch wegpesten uit de wijk, terwijl de combinatie van de doelgerichte en sneeuwbalsteekproef ons in staat stelde relevante experts te identificeren en praktijkgerichte inzichten te verzamelen. Bovendien stond deze methodiek ons toe om een relevant netwerk van lokale actoren in kaart te brengen, wat de validiteit en toepasbaarheid van het onderzoek vergroot. Door nauw samen te werken met veldpartners en gebruik te maken van hun netwerken, konden we putten uit een breed scala aan kennis en ervaringen, waardoor we een diepgaander inzicht verkregen in de thematiek en mogelijke interventies. Deze aanpak zorgde ervoor dat het onderzoek zowel wetenschappelijk onderbouwd als praktisch relevant is, met directe betrokkenheid van de praktijkgemeenschap.

Achtergrond van de respondenten

Na het bespreken van de onderzoeksopzet en methode, is het van belang om inzicht te bieden in de achtergrond van de respondenten die aan dit onderzoek hebben deelgenomen. Deze respondenten vormen een divers samengestelde groep van professionals en burgers/vrijwilligers die direct betrokken zijn bij de aanpak van racistisch wegpesten uit de wijk. Ze brengen een breed scala aan perspectieven en ervaringen met zich mee. We hebben twaalf personen geïnterviewd.

De interviews waren gericht op het verzamelen van inzichten en ervaringen van professionals en inwoners die direct betrokken zijn bij de aanpak van racistisch wegpesten uit de wijk en gerelateerde problematiek in de woonomgeving.

De diversiteit in locaties, sectoren, functies en persoonlijke achtergronden van de respondenten was een meerwaarde voor de bevindingen van dit onderzoek. De verscheidene perspectieven, van consultants tot bestuur-

ders, van wijkagenten tot actieve burgers, bieden inzicht in de complexiteit van het aanpakken van racistisch wegpesten uit de wijk. Ze benadrukken de noodzaak van een veelzijdige en gecoördineerde aanpak waarin elke actor vanuit zijn eigen rol en expertise bijdraagt. Deze rijkdom aan achtergronden en perspectieven krijgt zijn vertaling in de resultaten van het onderzoek en in de inzichten om effectieve strategieën te ontwikkelen die aansluiten bij de realiteit van alle betrokken partijen, van beleid tot uitvoering, van systeem- tot leefwereld. In de volgende hoofdstukken zullen hun stemmen dan ook veelvuldig doorklinken ter illustratie en onderbouwing van de bevindingen.

Meer informatie over de methodologische verantwoording, zie bijlage 1.

RESPONDENT 9: 'Ik heb het meegemaakt in de wijk. Dan zag je een redelijk witte buurt die niemand accepteerde van een andere afkomst. En dat gebeurde vooral door dingen weghalen, briefjes in de bus, geen 'hoi' zeggen, dingen af en toe slopen.'

Ervaringen met aanpak racistisch en discriminatoir wegpesten uit de wijk

In dit hoofdstuk delen professionals hun ervaringen met het aanpakken van racistisch en discriminatoir wegpesten uit de wijk. Twee respondenten uit de categorie ‘Burgerinitiatieven en vrijwilligerswerk’, waaronder een respondent met een migratieachtergrond, gaven aan zelf racistisch wegpesten uit de buurt aan den lijve te hebben ervaren en zich daar tegen te hebben verweerd. De verzamelde inzichten laten zien welke methoden werken en waar zij in de praktijk tegenaan lopen. Het hoofdstuk is opgedeeld in drie delen: de aanpak van racistisch wegpesten, de aanpak van discriminatoir wegpesten, en de rol van intersectionaliteit in deze aanpakken. Dit onderscheid helpt om verschillende vormen van pestgedrag beter te begrijpen en de juiste interventies te kiezen.

Aanpakken van racistisch wegpesten uit de wijk

Uit de gesprekken met professionals blijkt dat er diverse methoden bestaan om racistisch wegpesten uit de wijk tegen te gaan. In de beginfase, wanneer pesterijen nog beperkt zijn, spelen buurtbewoners vaak een sleutelrol. Door open gesprekken aan te gaan, grenzen te stellen en solidariteit te tonen met slachtoffers, kan de situatie vaak op tijd worden aangepakt. Deze informele reacties zijn waardevol, omdat ze een duidelijk signaal afgeven dat racisme in de buurt niet wordt geaccepteerd.

Buurtbemiddeling kan hierbij helpen door de dialoog te ondersteunen en begrip te bevorderen. **Buurtonderzoek**, ook door de slachtoffers zelf die ondersteuning krijgen in de wijk, onder inwoners, is een manier om draagvlak te winnen en bewijzen te verzamelen.

Als de situatie echter verergert, zijn formelere maatregelen nodig. **Woningcorporaties** kunnen bijvoorbeeld gedragsaanwijzingen geven of juridische stappen ondernemen tegen huurders die zich schuldig maken aan racistische pesterijen. De **politie** kan ingrijpen bij strafbare feiten, zoals met arrestatie en vervolging. **Gemeenten** kunnen een coördinerende rol oppakken en extra maatregelen nemen, zoals het opleggen van een gebiedsverbod om escalatie te voorkomen.

RESPONDENT 11: ‘Meer dan twintig jaar probeert een buurman ons weg te pesten. We denken dat racisme een rol speelt. Hij heeft je [partner] ook racistisch bejegend om jouw kleur. [...] We hebben geprobeerd dit te documenteren met zelf uitgevoerd buurtonderzoek. Door dit onderzoek konden wij afstand nemen.’

Een goede **dossieropbouw** is onmisbaar. Door meldingen, getuigenverklaringen en bewijsmateriaal zoals camerabeelden te verzamelen, kunnen professionals een helder beeld krijgen van wat er speelt. Dit helpt niet alleen bij het kiezen van de juiste aanpak, maar versterkt ook de positie van slachtoffers bij het doen van aangifte. Een sterk dossier vergroot de kans op succes bij juridische stappen en geeft slachtoffers het gevoel dat ze serieus worden genomen.

RESPONDENT 8: ‘Discriminatie en racisme, daar kijk ik alleen maar vanuit de bevoegdheden die wij hebben. Vanuit de burgemeester kijk ik ernaar als strafbare feiten, constateringen, of er aangiftes gedaan worden waarmee ik een dossier kan bouwen. En dat dossier kan meerdere kanten op gaan.’

Antidiscriminatievoorzieningen (ADV's) spelen een centrale rol. Ze bieden directe ondersteuning aan slachtoffers. Ze agenderen ook het probleem en coördineren een gezamenlijke aanpak. Als kennispartner delen ze inzichten met andere instanties en instellingen en adviseren ze over de beste strategieën. Bovendien zorgen ze ervoor dat de aanpak een goede balans houdt tussen preventieve en juridische maatregelen.

RESPONDENT 4: ‘Wij proberen altijd goed te luisteren naar wat de persoon zelf wil. Vaak bellen mensen gewoon in het heetst van de emotie. We geven ook de ruimte voor mensen om hun verhaal te doen. Wij proberen de mensen daarin te ondersteunen en te kijken wat er precies gebeurd is en wat er precies gezegd is.’

Elke situatie is anders en vraagt om maatwerk, benadrukken de professionals. Wat in de ene situatie werkt, kan in een andere situatie minder effectief zijn. Soms kan een goed gesprek voldoende zijn om het probleem op te lossen, terwijl in andere gevallen strengere maatregelen nodig zijn. De uitdaging ligt in het vinden van de juiste aanpak, afgestemd op de specifieke situatie en de betrokkenen. Het vergt een goede samenwerking tussen verschillende professionals en contacten met de betrokken buurtbewoners zelf.

Naast de aanpak van incidenten is het ook belangrijk om structureel een duidelijke norm te stellen tegen discriminatie en racisme. Dit vraagt om blijvende inzet van alle betrokkenen, van beleidsmakers tot buurtwerkers, inwoners, scholen en de media. Preventieve maatregelen zoals voorlichting, ontmoetingen tussen verschillende groepen en het versterken van slachtoffers door empowerment, helpen om de voedingsbodem voor racistisch pestgedrag weg te nemen. Door te werken aan een cultuur van inclusie en respect, wordt de hele gemeenschap weerbaarder tegen racisme.

RESPONDENT 8: ‘Bij fat shaming gaan we kijken of die hulp nodig heeft. Want het is niet dat jij één keer dik wordt genoemd dat je dan bij ons aanklopt. Dus er gaat iets mis. Naast dat het gewoon niet gedaan moet worden, is het ook heel kwetsend, maar voor degene die dit al wel vaker heeft meegemaakt, is het behalve een vraag om dat fat shaming te stoppen ook een hulpvraag.’

Aanpakken van discriminatoir wegpesten

Naast racisme hebben professionals ook te maken met andere vormen van discriminatoir wegpesten, zoals pesten op basis van seksuele oriëntatie, genderidentiteit, religie of een beperking. Hoewel de redenen voor discriminatie kunnen verschillen, zijn de gevolgen en de manier waarop dit pestgedrag zich manifesteert vaak vergelijkbaar. Net als bij racistisch wegpesten is het bespreken van het probleem vaak de eerste stap naar een oplossing.

Slachtoffers van discriminatoir wegpesten aarzelen soms om hun ervaringen te delen, omdat ze bang zijn dat ze niet serieus worden genomen of dat het probleem erger wordt als ze erover praten. Het is daarom belangrijk om een veilige en toegankelijke omgeving te creëren waar slachtoffers hun verhaal kunnen doen en steun kunnen vinden. Belangenorganisaties en gemeenschapsleiders spelen hierin een belangrijke rol door slachtoffers een stem te geven en hen te helpen bij het vinden van oplossingen.

Professionals geven aan dat het hoogst belangrijk is om de bredere context van discriminatie te begrijpen. Discriminatie staat zelden op zichzelf; het hangt vaak samen met andere vormen van ongelijkheid en kwetsbaarheid. Denk bijvoorbeeld aan een lesbisch stel dat te maken krijgt met vooroordelen in een buurt waar heterorelaties de norm zijn, of aan een alleenstaande moeder met een beperking die wordt gepest vanwege haar beperkte mobiliteit. Deze combinatie van verschillende vormen van discriminatie vraagt om een brede en doordachte aanpak.

RESPONDENT 4: 'We zien heel vaak dat acceptatie van transpersonen, vooral transvrouwen, in de wijk ontbreekt. Dit leidt ertoe dat ze worden weggepest en kiezen voor anonimiteit of ervoor kiezen binnen te blijven. Naast racisme spelen dus ook genderidentiteit en seksuele oriëntatie een rol.'

De basisprincipes van de aanpak zijn vergelijkbaar met die bij racisme: persoonlijke ondersteuning voor slachtoffers, goede dossieropbouw, bemiddeling waar mogelijk en, indien nodig, het doorvoeren van formelere maatregelen. Het is belangrijk dat discriminatie altijd duidelijk wordt benoemd en wordt meegewogen in de beoordeling van de ernst van het pestgedrag.

Een verschil is dat niet alle vormen van discriminatie even gemakkelijk onder het strafrecht vallen. Pesten vanwege een beperking of leeftijd is bijvoorbeeld lastiger juridisch aan te pakken dan pesten op basis van ras of geloof. Toch zijn de gevolgen voor slachtoffers even ernstig. Daarom zoeken professionals naar andere juridische wegen, zoals het recht op gelijke behandeling of bestuursrechtelijke mogelijkheden, om deze slachtoffers te beschermen en recht te doen.

RESPONDENT 3: 'Wanneer pesten geen link heeft met discriminatiegronden die strafbaar zijn, zoals leeftijd of beperking, verschilt de aanpak. In zulke gevallen komt bemiddeling eerder in beeld, omdat strafrechtelijke middelen minder beschikbaar zijn.'

Een zorgwekkende trend die door de respondenten wordt genoemd, is dat de tolerantie voor discriminatoir gedrag lijkt toe te nemen. Discriminatie van lhbtq+ personen, validisme (discriminatie van mensen met een beperking) en moslimhaat worden steeds vaker gezien, zowel online als in het dagelijks leven.

Intersectionaliteit

Intersectionaliteit, biedt een kader om de overlappende en elkaar versterkende vormen van discriminatie en onderdrukking te begrijpen. Het concept is oorspronkelijk in de VS door Kimberlé Crenshaw (Crenshaw, 1991) ontwikkeld, en in Nederland door Gloria Wekker in 2001 geïntroduceerd als ‘kruispuntdenken’ (Wekker & Lutz, 2024). In de context van racistisch wegpesten uit de wijk staat het nemen van het perspectief van intersectionaliteit ons toe om te begrijpen dat de ervaringen van slachtoffers vaak beïnvloed worden door meerdere identiteitsfactoren, zoals etnische achtergrond, gender, seksuele oriëntatie, religie, sociaaleconomische status, en beperking. Deze factoren creëren samen unieke ervaringen van uitsluiting en pesten die niet kunnen worden begrepen door enkel naar één dimensie van identiteit te kijken.

RESPONDENT 7: ‘Er was een geval waarbij een transgender statushouder door burens werd lastiggevallen. Dit bleek te gaan om genderidentiteit, en we moesten de persoon verplaatsen om verdere escalatie te voorkomen.’

Bij de aanpak van racistisch wegpesten moeten professionals oog hebben voor de complexe interacties tussen verschillende vormen van discriminatie. Zo kan een zwarte vrouw die in een overwegend witte buurt woont, niet alleen te maken krijgen met racisme, maar ook met seksisme en mogelijk zelfs homofobie of transfobie als zij tevens lhbtq+ persoon is. Deze samenloop van verschillende vormen van discriminatie versterkt niet alleen de impact van het pestgedrag, maar maakt het ook lastiger voor slachtoffers om passende steun en bescherming te vinden. Een aanpak die geen rekening houdt met deze gelaagdheid, loopt het risico om bepaalde aspecten van de ervaring van slachtoffers over het hoofd te zien, wat de effectiviteit van interventies vermindert.

RESPONDENT 4: ‘Nee, voor ons verschilt de aanpak niet direct. Ik denk maar, goed dat vul ik dan in, de omgeving wel, die zeggen als de lhbt-community gediscrimineerd wordt, dan krijgen ze vaak het advies om zich niet zo opvallend te gedragen of te kleden, maar meer aan te passen. Terwijl als je zwart bent, dan kan je je niet aanpassen.’

RESPONDENT 1: ‘Ik probeer altijd duidelijk te maken welke gronden voor discriminatie spelen. Als er sprake is van intersectionaliteit, benader ik organisaties breder om betrokken te zijn. Het is belangrijk om alle factoren te benoemen die bijdragen aan de discriminatie.’

In de praktijk betekent dit dat bij het ontwikkelen van strategieën om racistisch wegpesten aan te pakken, er een geïntegreerde benadering nodig is die recht doet aan de verschillende identiteitslagen van slachtoffers. Professionals moeten bijvoorbeeld alert zijn op de wijze waarop racisme kan worden versterkt door andere vormen van uitsluiting, zoals economische achterstand of beperkte toegang tot sociale netwerken en ondersteuningssystemen. Een intersectionele aanpak vraagt om aandacht, naast het directe pestgedrag, voor de onderliggende structurele ongelijkheden die bijdragen aan de situatie van kwetsbaarheid van bepaalde groepen.

Concrete stappen binnen een intersectionele aanpak kunnen onder meer inhouden dat er bij het opbouwen van een dossier expliciet aandacht wordt besteed aan de verschillende discriminatiegronden die in een situatie een rol spelen. Daarnaast is het belangrijk dat de betrokken professionals worden getraind in het herkennen en adresseren van intersectionele vormen van discriminatie. Dit kan bijdragen aan een meer inclusieve benadering, waarbij slachtoffers zich volledig gezien en begrepen voelen

Samenvattend

De aanpak van racistisch en discriminatoir wegpesten uit de wijk vereist een veelzijdige en genuanceerde benadering. Uit de ervaringen van respondenten blijkt dat een effectieve strategie zowel informele als formele elementen moet bevatten. Informele methoden, zoals buurtbemiddeling en gesprekken tussen bewoners, kunnen in een vroeg stadium escalatie voorkomen. Formele maatregelen, waaronder gedragsaanwijzingen van

woningcorporaties en juridische interventies, zijn vaak noodzakelijk bij ernstiger gevallen. Het CCV biedt een interessant dossier van mogelijke [Interventies](#).

Voor zowel racistisch als andere vormen van discriminatoir wegpesten is een goede dossieropbouw essentieel. Dit ondersteunt niet alleen juridische stappen, maar helpt ook bij het in kaart brengen van de verschillende discriminatiegronden. Antidiscriminatievoorzieningen (ADV's) spelen hierbij een kernrol als kennispartner en ondersteuner van slachtoffers.

In de interviews komt duidelijk het belang van intersectionaliteit naar voren. Slachtoffers ervaren vaak meerdere, overlappende vormen van discriminatie, wat de impact van het pestgedrag versterkt. Een intersectionele benadering erkent deze complexiteit en zorgt voor een meer inclusieve en effectieve aanpak.

Samenwerking en taakverdeling

In dit hoofdstuk wordt de samenwerking en taakverdeling besproken die nodig is voor een effectieve aanpak van racistisch en discriminatoir wegpesten uit de wijk. In voorgaande hoofdstukken is al duidelijk geworden dat de effectiviteit van interventies sterk afhankelijk is van de context en de mate waarin verschillende methoden op elkaar zijn afgestemd. Een goede samenwerking en heldere taakverdeling kunnen het verschil maken tussen een gefragmenteerde aanpak en een samenhangende, geïntegreerde strategie.

Samenwerking tussen lokale partners

De bestrijding van racistisch en discriminatoir wegpesten valt of staat met de kwaliteit van de samenwerking tussen lokale partners. Deze partners, de antidiscriminatievoorzieningen (ADV's), woningcorporaties, de politie, gemeenten en welzijnsorganisaties, maar ook de inwoners, hebben elk hun eigen rol, expertise en instrumenten. Pas wanneer deze middelen en kennis in samenhang worden ingezet, ontstaat er een goede basis voor een slagvaardige aanpak.

Uit de interviews komt naar voren dat korte lijnen, heldere afspraken en een gedeeld urgentiegevoel van groot belang zijn voor een succesvolle samenwerking. Regelmatig overleg op zowel casus- als strategisch niveau

helpt bij het uitwisselen van informatie, afstemmen van interventies en gezamenlijk optreden. Vertrouwen en gelijkwaardigheid zijn hierbij sleutelwoorden. Partners moeten elkaar erkennen als volwaardige professionals en durven bouwen op elkaars deskundigheid.

RESPONDENT 1 (Consulent Discriminatiezaken, Noord-Brabant):

‘De samenwerking met de politie gaat heel goed in onze regio met Zeeland en Brabant. Het RDO, het Regionaal Discriminatie Overleg, loopt heel goed en we blijken een soort van voorbeeld te zijn. Doordat de lijntjes heel kort zijn, weten we elkaar goed te vinden en zijn er geen achterstanden in het bespreken van zaken.’

De respondenten signaleren knelpunten in de samenwerking. Zo zijn woningcorporaties en de politie soms terughoudender in het aanpakken van racisme dan ADV's en gemeenten. De prioriteit die aan het thema wordt gegeven, wisselt bovendien sterk. Capaciteitsgebrek, handelingsverlegenheid en behoefte aan training worden vaak als oorzaken genoemd. De geïnterviewden benadrukken het belang van een inclusieve organisatiecultuur: hoe diverser en beter getraind het personeelsbestand, hoe scherper de ‘radar’ voor discriminatie en de handelingskracht om discriminatie en racisme effectief te bestrijden.

RESPONDENT 3 (Consulent Discriminatiezaken, Gelderland):
‘Er is geen structurele samenwerking, er is alleen samenwerking op kaderniveau. Dat is heel wisselend en vaker zo dat wij als klachtenconsulenten merken dat woningcorporaties te weinig doen ter ondersteuning van huurders die zich gediscrimineerd voelen.’

Een succesfactor die meerdere malen wordt genoemd, is de netwerkfunctie van sleutelfiguren zoals oudgedienden binnen een organisatie of actieve bewoners. Deze personen fungeren als bruggehoofden tussen de systeemwereld en de leefwereld en weten mensen te verbinden rond een gedeelde missie. Door gericht te investeren in deze sleutelfiguren, kan de onderlinge samenwerking een aanzienlijke boost krijgen.

Taakverdeling in de wijk

Naast goede samenwerking is helderheid over verantwoordelijkheden en bevoegdheden van groot belang. Racistisch en discriminatoir wegpesten speelt zich af op het snijvlak van zorg, veiligheid, welzijn en wonen. Een eenduidige taakverdeling helpt om lacunes en overlap te voorkomen, wat belangrijk is voor een gecoördineerde en effectieve aanpak.

RESPONDENT 3: ‘Een ADV heeft met name de rol richting de melder, het slachtoffer, om die te ondersteunen en samen naar de mogelijkheden te kijken en om zo nodig de politie en woningstichting aan te sporen om actie te ondernemen. Want dat zijn ook de organisaties die iets van macht hebben en die kunnen gedragsaanwijzingen geven.’

RESPONDENT 4: ‘We hebben intensief contact, ook altijd met de wijkagent. Met de ene wijkagent loopt dat soepeler dan met de andere wijkagent, laat ik daar ook eerlijk in zijn. Sommige contacten lopen echt heel erg goed. Er zijn goede afspraken mee te maken. Met anderen wat minder. Woningcorporaties: hetzelfde verhaal. Sommige woningcorporaties hebben we daar goed contact mee, met andere minder.’

Respondenten schetsen een beeld waarin antidiscriminatievoorzieningen (ADV's) primair fungeren als meldpunt, kennispartner en belangenbehartiger. Zij geven slachtoffers een stem, coördineren juridische ondersteuning en houden hun zaak op de agenda. Woningcorporaties zijn als verhuurder verantwoordelijk om discriminerende huurders aan te spreken en zo nodig het huurcontract op te zeggen. De politie biedt een luisterend oor, bouwt dossiers op en grijpt strafrechtelijk in bij bewijsbare feiten. Welzijnswerkers en jongerenwerkers hebben een signalerende functie en bouwen bruggen naar zowel slachtoffers als plegers. De gemeente bewaakt de integrale aanpak en agendeert het thema in beleid en uitvoeringsprogramma's.

Hoewel deze taakverdeling op hoofdlijnen helder is, blijkt de praktijk weerbarstig. Met name de bewijslast en verwijtbaarheid vormen struikelblokken. Wanneer is een melding gegrond? Wat als plegers niet aanspreekbaar zijn door psychische problematiek? En hoe weeg je het belang van sociale cohesie tegen dat van individuele bescherming? Professionals worstelen met deze dilemma's en kijken soms naar elkaar voor antwoorden.

Een terugkerende bevinding is dat investeringen in preventie en vroeg-signalering lonen. Door in een vroeg stadium alert te zijn op spanningen, bijvoorbeeld via buurtvaders, scholen en welzijnswerk, kan vaak erger worden voorkomen. Ook pleiten respondenten voor een persoonsgerichte in plaats van institutionele benadering. Door samen te praten over echte situaties, buiten de grenzen van de eigen organisaties, en met aandacht voor de mensen om wie het gaat, kunnen barrières worden doorbroken en de samenwerking verbeterd.

RESPONDENT 7: ‘Het concept van de treiteraankpak is dat je, als je een zaak krijgt, een kernteam formeert met vaste partners zoals de politie, woningcorporaties, en de GGD. Als regisseur in het stadsdeel bouw je een vertrouwensrelatie op met deze ketenpartners. De gemeente neemt hier de coördinerende rol en zorgt ervoor dat iedereen zijn deel doet om de situatie op te lossen.’

Gemeente als coördinator van samenwerking

Gemeenten spelen een centrale rol in het coördineren van de samenwerking tussen verschillende partijen. Zij hebben de verantwoordelijkheid om de samenwerking te structureren en de strategische richting te bepalen. In sommige gevallen, zoals bij de regisseur van de treiteraankpak in Amsterdam, blijkt dit een effectieve manier om de krachten te bundelen en tot maatwerkoplossingen te komen.

Gemeenten brengen vaak verschillende partners samen in een kernteam waarin ook politie, woningcorporaties en welzijnsorganisaties vertegenwoordigd zijn. Dit kernteam analyseert situaties, deelt informatie en ontwikkelt gezamenlijk strategieën om pestgedrag effectief aan te pakken. De gemeente heeft hierbij niet alleen een coördinerende, maar ook een faciliterende rol. Ze zorgt ervoor dat de benodigde middelen en ondersteuning beschikbaar zijn om interventies uit te voeren.

De uitdagingen van woningcorporaties

Woningcorporaties hebben een belangrijke taak in het handhaven van een veilige en inclusieve woonomgeving, maar hun inzet in het aanpakken van racistisch wegpesten varieert, blijkt uit de interviews. Sommige corporaties nemen een proactieve rol, zoals in Nijmegen, waar ze actief deel uitmaken van netwerken die gericht zijn op het aanpakken van overlast en discriminatie.

RESPONDENT 9: ‘Wij hebben als woningcorporatie een actieve rol in het aanjagen van buurtinitiatieven. Een goed voorbeeld is hoe we graffiti in de buurt aanpakken. We stimuleren bewoners om zelf initiatieven te nemen, zoals het organiseren van graffiti kunstprojecten. Hiermee proberen we niet alleen overlast te verminderen, maar ook de buurt samen te brengen en bewoners meer betrokken te maken bij hun leefomgeving.’

Andere woningcorporaties echter, tonen een afwachtende houding, vaak vanuit de gedachte ‘waar twee vechten, hebben er twee schuld’, wat leidt tot onbevredigende situaties waarin slachtoffers niet gehoord en ondersteund worden. ADV’s hebben soms zelfs klachten ingediend bij het College voor de Rechten van de Mens om te zorgen dat het besef bij woningcorporaties ontstaat dat ze regelmatig nalatig zijn in hun verantwoordelijkheid. De geïnterviewden, vooral bij ADV’s, onderstrepen dat woningcorporaties meer betrokken moeten zijn zowel bij preventieve maatregelen als bij het actief aanpakken van discriminatie in de (sociale) huurwoningen die ze beheren.

RESPONDENT 9: ‘Wij hebben als woningcorporatie een actieve rol in het aanjagen van buurtinitiatieven. Een goed voorbeeld is hoe we graffiti in de buurt aanpakken. We stimuleren bewoners om zelf initiatieven te nemen, zoals het organiseren van graffitikunstprojecten. Hiermee proberen we niet alleen overlast te verminderen, maar ook de buurt samen te brengen en bewoners meer betrokken te maken bij hun leefomgeving.’

Een cruciale rol

Een onderzoek van Van Baal (2019) benadrukt de cruciale rol van woningcorporaties bij het bestrijden van discriminatoire woonoverlast. Woningcorporaties hebben én een wettelijke verplichting om een discriminatievrije woonomgeving te waarborgen (op basis van artikel 7 AWGB), én een actieve verantwoordelijkheid om discriminatie te voorkomen en aan te pakken. Dit vereist een specifieke aanpak, waarbij discriminatieklachten

apart en zorgvuldig worden behandeld. Dit geldt zelfs wanneer deze klachten niet expliciet als zodanig worden gemeld. Van Baal constateert echter dat veel corporaties moeite hebben met het herkennen en adequaat reageren op discriminatie. Dit wijst op een noodzaak voor verdere expertiseontwikkeling. Woningcorporaties beschikken over diverse instrumenten - van preventieve maatregelen en bewustwordingscampagnes tot juridische middelen zoals gedragsaanwijzingen en uithuiszetting via de e-Tool van het CCV [Beoordeel uw casus](#) - maar deze middelen worden vaak onvoldoende benut. Belangrijk voor de aanpak is Van Baals observatie dat nalatigheid in het creëren van een discriminatievrije omgeving op zichzelf als een vorm van discriminatie kan worden beschouwd. Deze omgekeerde redenering benadrukt wat de urgentie is voor woningcorporaties om hun rol serieus te nemen.

De rol van de politie

De politie speelt een cruciale rol in het handhaven van de openbare orde en veiligheid, en hun samenwerking met andere instanties is van groot belang. De effectiviteit van deze samenwerking is echter sterk afhankelijk van de betrokkenheid en beschikbaarheid van wijkagenten. Hoewel sommige agenten zich zeer inzetten voor het stoppen van pestgedrag, worden ze vaak geconfronteerd met capaciteitsproblemen die hun inzet beperken.

De politie wordt gezien als een partij met aanzienlijke ‘macht’, die gedragsaanwijzingen kan geven en sancties kan opleggen. Het is daarom van groot belang dat er een nauwe samenwerking is tussen de politie, woning-

corporaties en ADV's. De politie kan optreden wanneer discriminatie en pestgedrag overgaan in strafbare feiten, maar dit vereist vaak een goed gedocumenteerd dossier, waar ADV's en woningcorporaties een bijdrage aan leveren.

Vrijwilligerswerk en burgerinitiatieven

Naast formele instellingen spelen ook burgerinitiatieven en vrijwilligersorganisaties een essentiële rol in de aanpak van racistisch en discriminatoir wegpesten. Zij bevorderen vaak de sociale cohesie binnen wijken en treden op als bemiddelaars in conflicten. Buurtbemiddelaars zijn vaak de eersten die signalen van problemen opvangen en kunnen helpen bij het oplossen van conflicten voordat deze escaleren.

RESPONDENT 10: 'Als vrijwilliger merk ik dat de samenwerking met professionals soms inconsistent is. We voelen ons niet altijd serieus genomen, en er is vaak weinig ondersteuning vanuit de professionals. We hebben behoefte aan meer erkenning van onze rol in het versterken van de gemeenschap, want uiteindelijk zijn wij degenen die dicht bij de bewoners staan en de signalen als eerste oppikken.'

De samenwerking tussen vrijwilligers en professionals wordt soms als inconsistent ervaren. Vrijwilligers hebben behoefte aan meer ondersteuning en erkenning van hun rol in het versterken van de gemeenschap. Er zijn goede voorbeelden van succesvolle initiatieven, zoals straatambassadeurs en buurtbemiddeling, die navolging verdienen. Deze initiatieven

helpen niet alleen bij het aanpakken van pestgedrag, maar versterken ook de weerbaarheid van bewoners en bevorderen de meldingsbereidheid.

RESPONDENT 5: 'Ons werk bestaat uit netwerken. Het netwerk waarmee je werkt, ken je voor 85%, omdat dat de partners zijn die je in je wijk tegenkomt of kent van eerdere overleggen. Dat is iets wat je opbouwt, en dat vind ik echt een goede tool. Door regelmatig in contact te blijven, kunnen we problemen beter aanpakken en zorgen dat er geen zaken tussen wal en schip vallen.'

Uitdagingen en aanbevelingen voor samenwerking

De complexiteit van racistisch en discriminatoir wegpesten vraagt om een veelzijdige en zorgvuldige aanpak, waarin samenwerking tussen verschillende partijen van belang is. Ondanks de vele positieve voorbeelden van effectieve samenwerking, zijn er ook duidelijke uitdagingen. De interviews laten zien dat er behoefte is aan:

- **Verbeterde communicatie:** regelmatig overleg en heldere communicatie tussen alle betrokken partijen is noodzakelijk om de samenwerking te versterken en lacunes in de aanpak te voorkomen.
- **Capaciteitsversterking:** vooral bij de politie en woningcorporaties is er behoefte aan meer capaciteit en middelen om effectief te kunnen optreden tegen discriminatoir gedrag.
- **Informatie-uitwisseling:** het delen van informatie tussen instanties moet worden verbeterd, zodat alle partijen goed op de hoogte zijn van de situatie en gezamenlijk kunnen optreden.

- **Training en ondersteuning:** er is een grote behoefte aan training voor professionals om beter om te gaan met discriminatie en racisme, vooral bij woningcorporaties en politie.
- **Burgerbetrokkenheid:** het betrekken van burgers bij de aanpak, door hen te zien als partners in plaats van alleen omwonenden, kan de effectiviteit van de aanpak aanzienlijk vergroten. Initiatieven zoals samen met inwoners kunstprojecten in de openbare ruimte realiseren, buurtbemiddeling en straatambassadeurs verdienen actieve ondersteuning en uitbreiding.

Samenvattend

Samenwerking en taakverdeling zijn bouwstenen in de aanpak van racistisch en discriminatoir wegpesten uit de wijk. De effectiviteit van deze aanpak hangt sterk af van de mate waarin lokale partners hun krachten bundelen en duidelijke afspraken maken over hun rol en verantwoordelijkheden. Samenwerking versterken is mogelijk door te investeren in communicatie, training en burgerparticipatie.

De wijk als context van wegpesten

1. Invloed van de buurt op pesten

- **Sociale cohesie en steun:** buurten met een sterke sociale cohesie en een gemeenschapsgevoel fungeren als beschermende buffer tegen pesten (Schwartz et al, 2021). Voor burgers met een migratieachtergrond kan het leven in een hechte gemeenschap het aantal gevallen van racistisch pesten verminderen door inclusiviteit te bevorderen en sociale ondersteuningsnetwerken te bieden.
- **Onveilige wijken:** buurten die gekenmerkt worden door alledaags geweld en sociale onrust bieden een vruchtbare bodem voor (racistisch) pestgedrag. Algemene spanningen in de gemeenschap in dergelijke gebieden werken door in de bejegening van bewoners die doelwit worden op grond van huidskleur, migratieachtergrond en/of religie maar ook beperking of seksuele oriëntatie.
- **De rol van burgers:** in de aanpak van racistisch wegpesten speelt de rol van burgers als omstanders een cruciale, maar vaak onderschatte rol. Uit zowel de literatuur over pesten als de interviews met respondenten uit de verkenning blijkt dat omstanders een significante invloed kunnen hebben op het verloop en de impact van discriminatoire incidenten (Felten & Verloove, 2020). Wanneer burgers passief blijven, versterken zij onbewust de positie van de pleger en normaliseren zij discriminerend gedrag. Echter, wanneer zij zich actief

opstellen als verdedigers van het slachtoffer, kunnen zij de dynamiek van de situatie drastisch veranderen. Empathie, moreel engagement en sociale zelfeffectiviteit blijken essentiële eigenschappen te zijn van omstanders die succesvol ingrijpen. Een respondent, consulent discriminatiezaken, benadrukt dat bewoners een positieve rol zouden kunnen spelen bij het aanpakken van racistische pesterijen in hun wijk. De betrokkenheid van bewoners laat vaak te wensen over, wat ertoe leidt dat discriminerend gedrag voortduurt of escaleert. Wanneer bewoners echter actief betrokken raken, bijvoorbeeld door incidenten te melden of slachtoffers te ondersteunen, kunnen zij een krachtig signaal afgeven dat racisme niet wordt getolereerd. Deze respondent pleit voor een proactieve houding van bewoners, waarbij zij niet alleen oog hebben voor hun eigen veiligheid, maar ook voor de bredere gemeenschapsnormen. Door gezamenlijk op te treden, kunnen bewoners bijdragen aan een veilige en inclusieve woonomgeving, waar racisme minder kans krijgt.

2. Economische en sociale achterstand

- **Impact van economische achterstand:** economische vraagstukken zijn bijkomende factoren. In achterstandswijken verhoogt armoede de sociale stress. Dit vormt een vruchtbare bodem voor pesten. Migrantengemeenschappen, die vaak te kampen hebben met economische achterstelling, lopen daarom een groter risico op pesten, waaronder racistisch gemotiveerd pesten.
- **Marginalisatie en slachtofferschap:** economische en sociale achterstellingen gaan vaak samen met marginalisatie, waardoor mensen van kleur, met een migratie- en/of religieuze achtergrond een zichtbaarder en kwetsbaarder doelwit vormen voor pesten. Het gebrek aan middelen om effectief op deze situaties te reageren of eraan te ontsnappen, verergert slachtofferschap.

3. Spanningen en norm stellen

- **Onderling contact en spanningen:** spanningen binnen buurten beïnvloeden de dynamiek van pesten. In gebieden met weinig positieve onderlinge contacten of met interetnische spanningen lopen inwoners op grond van kleur en/of migratieachtergrond, meer risico op racistisch pesten. Negatieve stereotypen overheersen in dergelijke contexten, waardoor discriminerend gedrag wordt aangewakkerd. De gemeente kan een stevige sociale norm tegen discriminatie stellen (Felten, 2023): door hier altijd op te reageren vanuit de gemeente. Met een wethouder of burgemeester die klip en klaar uitdraagt dat discriminatie niet getolereerd wordt.

RESPONDENT 4: ‘De gemeente probeert iedereen te vriend te houden en geen oordeel of stelling te nemen. Terwijl in dit soort zaken moet je echt stelling nemen. Je moet gewoon niet accepteren dat dit gebeurt.’

4. Sociaal kapitaal en racisme

- **Rol van sociaal kapitaal:** sterke sociale netwerken en gemeenschapsbetrokkenheid kunnen gevolgen van pesten opvangen door sociale cohesie te bevorderen. Je bouwt namelijk solidariteit met elkaar. Een hele wijk kan achter de slachtoffers gaan staan. Voor inwoners in een kwetsbare positie kan het opbouwen van sociaal kapitaal - sociale netwerken, vertrouwen en normen van wederkerigheid die individuen of groepen kunnen benutten voor voordelen - echter een uitdaging zijn, vooral in omgevingen waar ze door ‘gevestigden’ zonder migratieachtergrond als buitenstaanders worden gezien. Het vergroten van het sociaal kapitaal binnen migrantengemeenschappen (bonding) en tussen inwoners met en zonder migratieachtergrond (bridging) en met sociale voorzieningen en gemeenten (linking) kan een belangrijke strategie zijn om sociale cohesie te versterken en racistisch wegpesten uit de wijk te verminderen (Hawkins & Maurer, 2009; Cadat-Lampe, 2022).

RESPONDENT 1: ‘We zien bij een woningcorporatie in Maastricht waar we al langer mee bezig zijn, dat die ook die aanpak oppakken. Nu zijn al een paar keer mensen die racistische uitspraken deden aangepakt en moesten ze uiteindelijk verhuizen, dus niet de slachtoffers. Echt de veroorzakers.’

5. Implicaties voor interventies

- **Gerichte interventies nodig:** interventies om pesten tegen te gaan, moeten rekening houden met de bredere buurtcontext van sociale huurwoningen, openbare ruimte, buurthuizen, scholen, sportlocaties en werkvloer. Voor inwoners die het slachtoffer zijn van racistisch wegpesten op grond van kleur, migratieachtergrond en/of religie, kunnen interventies bestaan uit gemeenschapsprogramma's die dialoog tussen betrokkenen bevorderen, sociale weerbaarheid en economische empowerment ondersteunen en de wijkbanden tussen gemeenschappen en bevolkingsgroepen versterken.
- **Structurele ongelijkheden aanpakken:** de bredere structurele ongelijkheden die gemeenschappen met een migratieachtergrond treffen, zoals economische achterstand en sociale uitsluiting, moeten worden aangepakt als onderdeel van een integrale strategie om racistisch wegpesten tegen te gaan. Dit vereist én veranderingen op beleidsniveau en initiatieven vanuit de samenleving die de wortels van discriminatie en pesten aanpakken.

Casus 'Buurtprotest tegen pesterij'

Twee respondenten in de categorie burgerinitiatief en vrijwilligerswerk illustreren met een casus het contrast tussen een formele en een informele aanpak. De respondenten, zelf slachtoffers van langdurig pestgedrag door een buurman, namen het initiatief om een eigen buurtonderzoek uit te voeren. Dit onderzoek bestond uit gesprekken met wijkbewoners en onthulde een vraagstuk van pesterij dat al decennia speelde. Het pestgedrag betrof deels het racistisch wegpesten vanwege de huidskleur van het slachtoffer, dat een migratieachtergrond heeft. Echter, het probleem was breder dan alleen racisme; het ging om een patroon van psychologisch pestgedrag dat de buurman al jarenlang tegenover verschillende buurtbewoners vertoonde. De respondenten beschrijven de buurman als een 'psychopaat' die al 20-30 jaar lang systematisch andere buren heeft weggepest.

Het informele onderzoek bracht niet alleen de omvang van het probleem aan het licht, maar creëerde ook een netwerk voor buurtbewoners om hun ervaringen te delen. Het product van het buurtonderzoek was een petitie, een lijst met handtekeningen, die de ernst en omvang van het pestprobleem in de wijk bevestigde. Deze lijst presenteerden ze aan de woningcorporatie als onderbouwing van hun klachten.

Volgens de respondenten bevestigde de lijst dat het geen geïsoleerd incident betrof, maar een langdurig en wijdverspreid probleem. De handtekeningen toonden aan dat meerdere buurtbewoners de situatie als problematisch ervoeren en de klachten over de pestende buurman ondersteunden. Echter, de woningcorporatie negeerde deze lijst, volgens de respondenten. Ze geven aan dat de woningcorporatie de verzamelde handtekeningen en getuigenissen van de buurt terzijde schoof en er niets mee deed. Dit leidde tot frustratie bij de respondenten, omdat hun poging om de ernst van de situatie aan te tonen via een burgerinitiatief geen gehoor vond bij de formele instantie.

Deze ervaring illustreert de kloof die kan bestaan tussen burgerinitiatieven en formele instanties bij de aanpak van sociale problemen in de wijk. Hoewel de bewoners een breed gedragen signaal afgaven, werd dit niet adequaat opgepikt of verwerkt in de formele processen van de woningcorporatie. Dit laat het belang zien van het betrekken van de informele sociale infrastructuur bij het aanpakken van hardnekkige sociale problemen, zoals racistisch wegpesten. En het laat zien hoe burgerinitiatieven kunnen bijdragen aan een meer integraal begrip van wijkproblemen, mits ze serieus worden genomen door maatschappelijke organisaties en de gemeente.

Aan de hand van Hirschman's theorie over *'loyalty'*, *'exit'* en *'voice'* die we eerder hebben gepresenteerd, kunnen we deze casus nader beschouwen. In eerste instantie lijkt er sprake te zijn van *'loyalty'*, waarbij de respondenten het pestgedrag accepteerden en bleven proberen in hun wijk te wonen. Naarmate de situatie verslechterde en het gedrag van de buurman escaleerde, kozen ze echter voor *'voice'*, waarbij ze actief protesteerden en hun ongenoegen kenbaar maakten via het buurtonderzoek en de petitie. In plaats van zich te laten wegpesten en voor *'exit'* te kiezen door de wijk te verlaten, kozen de respondenten ervoor om te blijven en hun stem te laten horen, wat duidt op een verschuiving van *'loyalty'* naar *'voice'* in de loop der jaren.

Samenvattend

Het aanpakken van racistisch wegpesten uit de wijk van inwoners op grond van kleur, migratieachtergrond en/of religie vereist een integrale aanpak die rekening houdt met de buurt- en gemeenschapscontext. Inspanningen om wegpesten tegen te gaan moeten strategieën omvatten die de sociale basis versterken, economische en sociale achterstanden aanpakken en inclusief samenleven in buurten bevorderen. Door zich op deze bredere factoren te richten, kunnen interventies effectiever zijn in het beschermen van inwoners in een kwetsbare situatie tegen de schadelijke effecten van racistisch wegpesten.

Dilemma's in de aanpak

In de voorgaande hoofdstukken hebben we stilgestaan bij de ervaringen van professionals met verschillende aanpakken, de samenwerking tussen betrokken partijen, en de verdeling van verantwoordelijkheden in de strijd tegen racistisch en discriminatoir wegpesten uit de wijk. Hierbij werd duidelijk dat deze problematiek professionals voor complexe dilemma's stelt, waarbij fundamentele vragen over rechtvaardigheid, proportionaliteit en menselijke waardigheid centraal staan. In dit hoofdstuk worden centrale dilemma's nader belicht, om inzicht te geven in de spanningsvelden waarmee professionals geconfronteerd worden in hun dagelijkse praktijk.

Perspectief van discriminatie in overlastzaken

Een eerste dilemma betreft het bepalen van het gewicht dat aan discriminatie moet worden toegekend in bredere overlastzaken. Racistische of discriminatoire motieven spelen vaak een rol in burenruzies over bijvoorbeeld geluidsoverlast, rommel of parkeerplekken. De vraag die professionals hierbij moeten beantwoorden, is wanneer deze motieven doorslaggevend moeten zijn in de aanpak van het probleem.

Eenzijds is er een sterk moreel voorschrift om racisme en discriminatie categorisch af te wijzen. Een zerotolerancebeleid tegen discriminatie zendt een krachtig signaal uit en is noodzakelijk voor het waarborgen van een

inclusieve en gelijkwaardige leefomgeving. Tegelijkertijd kan een te eenzijdige focus op het discriminatoire aspect van een conflict ertoe leiden dat andere onderliggende problemen, zoals sociaaleconomische spanningen of psychische nood, onderbelicht blijven en de verhoudingen verder op scherp worden gezet.

RESPONDENT 6: 'Vaak gaat het gepaard met uitspraken of dat je iemand uitscheldt. Als dat dus niet gebeurt, dan is dat best wel lastig om daar je vinger op te leggen of iets racisme is ja of nee. Het gaat ook wel heel erg om gevoel.'

Respondenten pleiten daarom vaak voor een genuanceerde, contextgestuurde benadering. Dit betekent dat er oog moet zijn voor de verhalen en behoeften van alle betrokkenen, zonder het discriminatoire gedrag te bagatelliseren. Door de dialoog aan te gaan en wederzijds begrip te bevorderen, kan de angel uit het conflict worden gehaald. Deze aanpak vereist echter een hoge mate van oordeelsvorming en fijngevoeligheid van professionals, die moeten laveren tussen verschillende perspectieven, zonder hun morele kompas te verliezen.

Bewijslast en gegrondheid van klachten

Een ander prominent dilemma is de kwestie van bewijslast en de geloofwaardigheid van meldingen over discriminatie. Slachtoffers van racistisch of discriminatoir wegpesten ervaren vaak een hoge drempel om hun ervaringen te melden, laat staan om deze te bewijzen. Plegers ontkennen regelmatig het discriminerende karakter van hun gedrag, en het onderscheid met ‘normale’ overlast is vaak diffuus.

RESPONDENT 2: ‘Wat ik heel vervelend vind, is dat ik zie dat mensen lijden en de bewijslast ontbreekt. Dat vind ik nog steeds heel erg.’

Professionals bevinden zich hierdoor in een moeilijke positie waarin ze enerzijds de subjectieve beleving van slachtoffers serieus moeten nemen en hen een veilige ruimte moeten bieden om hun verhaal te doen. Dit is hoogst belangrijk voor het vormen van een volledig beeld van de problematiek en voor het rechtvaardigen van meldingsprocedures. Anderzijds is het voor effectief ingrijpen noodzakelijk dat er voldoende objectiveerbare feiten en getuigenissen zijn om maatregelen te kunnen treffen. Het risico van valse beschuldigingen, hoewel zeldzaam, kan het draagvlak voor antidiscriminatiebeleid ondermijnen en leiden tot wantrouwen tussen betrokkenen.

Om dit spanningsveld te beheersen, hanteren professionals verschillende strategieën. Sommigen kiezen ervoor om te investeren in laagdrempelige meldpunten en voorlichting over het belang van bewijsmateriaal, zoals met camerabeelden of geluidsopnames. Anderen pleiten voor een meer

persoonsgerichte benadering, waarbij de beleving en reputatie van alle betrokkenen worden meegewogen in de besluitvorming. Een gezamenlijk commitment aan waarheidsvinding, ondersteund door een gedegen dossieropbouw, lijkt hierbij uitgangspunt.

Onaanspreekbaarheid en onverwijtbaarheid van de pleger

Een derde dilemma dat vaak wordt genoemd, betreft de problematiek van plegers die door psychiatrische aandoeningen, verslavingen of sociale beperkingen verminderd toerekeningsvatbaar zijn voor hun pestgedrag. Hun racistische uitingen zijn niet minder grievend, maar komen deels voort uit bredere problematiek. Dit roept de vraag op in hoeverre ‘onverwijtbaarheid’ van invloed moet zijn op de aanpak van het pestgedrag.

RESPONDENT 7: ‘Je hebt natuurlijk mensen die vanuit hun psychische problematiek iets doen richting burens of omwonenden. Maar je hebt ook mensen met persoonlijkheidsstoornissen die soms vanuit die hoedanigheid hun burens racistisch bejegenen.’

Professionals zijn unaniem in hun opvatting dat psychische nood geen rechtvaardiging vormt voor discriminatie en dat ook kwetsbare plegers op hun gedrag moeten worden aangesproken. Tegelijkertijd benadrukken velen het belang van een humane, persoonlijke benadering met oog voor de achterliggende oorzaken van het gedrag. Repressie en uitsluiting kunnen de problematiek vaak verergeren en leiden tot een escalatie van het pestgedrag.

In de praktijk zoeken hulpverleners naar een balans tussen normstelling en zorgzaamheid. Door een ondersteunend netwerk op te bouwen rond de betreffende persoon, met hulp van familie, buurtteams en geestelijke gezondheidszorg, proberen zij de vicieuze cirkel van wantrouwen en maatschappelijke uitval te doorbreken. Bemiddeling, coaching en zo nodig bestuursrechtelijke gedragsaanwijzingen maken hier deel van uit. Hoewel deze aanpak tijdrovend is en wisselend succes kent, wordt zij als duurzamer gezien dan louter bestraffing.

Discriminatie in bredere overlastzaken

Discriminatie speelt regelmatig een rol in bredere overlastsituaties, zoals burenruzies over geluid of vuilnis. Het dilemma hier is de vraag hoe zwaar het discriminatoire element in deze situaties moet wegen. Is het bijvoorbeeld gerechtvaardigd om een burenruzie over geluidsoverlast primair te benaderen vanuit het perspectief van racisme, als de overlastklachten vergezeld gaan van racistische opmerkingen?

Professionals worstelen met dit dilemma omdat een te strikte focus op discriminatie kan leiden tot escalatie van het conflict en polarisatie in de buurt. Anderzijds is het bagatelliseren van de racistische elementen in het conflict niet acceptabel, omdat dit de ervaring van slachtoffers niet erkent en kan bijdragen aan een klimaat waarin discriminatie getolereerd wordt. Respondenten pleiten daarom voor een benadering waarin discriminatie serieus wordt genomen, maar waarin ook ruimte is voor het adresseren van de andere elementen van het conflict, zoals overlast of miscommunicatie tussen burens.

Dilemma's rondom straffen en behandelen

Een fundamenteel dilemma dat professionals vaak tegenkomen, is de keuze tussen straffen en behandelen. In gevallen van ernstig racistisch of discriminatoir gedrag lijkt straffen op het eerste gezicht de meest voor de hand liggende aanpak. Het zendt een duidelijk signaal uit dat dergelijk gedrag niet wordt getolereerd en kan dienen als afschrikking voor anderen.

Tegelijkertijd roept het straffen van plegers de vraag op in hoeverre dit effectief is in het voorkomen van herhaling van het gedrag. Racistisch gedrag heeft vaak diepe wortels in persoonlijke of maatschappelijke problematiek, zoals (on)bewuste vooroordelen, psychische aandoeningen, of sociaaleconomische achterstand. Het simpelweg straffen van de pleger kan deze problemen verergeren en leidt zelden tot een fundamentele verandering in het gedrag.

RESPONDENT 8: 'Bij fat shaming gaan we kijken of die hulp nodig heeft. Want het is niet dat jij één keer dik wordt genoemd dat je dan bij ons aanklopt. Dus er gaat iets mis. Naast dat het gewoon niet gedaan moet worden, is het heel kwetsend, maar voor degene die dit al wel vaker heeft meegemaakt, is het ook een hulpvraag.'

Professionals moeten daarom afwegen of een strafrechtelijke aanpak de meest geschikte weg is, of dat een behandeltraject met ondersteuning en begeleiding effectiever zou zijn. Dit dilemma wordt versterkt door de vaak beperkte middelen en mogelijkheden die beschikbaar zijn voor intensieve behandeling en de vraag of de betrokken persoon ontvankelijk is voor dergelijke interventies.

De rol van de gemeente: handhaver of bemiddelaar?

Een ander dilemma betreft de rol van de gemeente in de aanpak van racistisch en discriminatoir wegpesten. Gemeenten hebben de verantwoordelijkheid om de openbare orde te handhaven, maar spelen ook een cruciale rol als bemiddelaar in conflicten. Dit brengt een spanningsveld met zich mee tussen de rol van de gemeente als handhaver van regels en als neutrale bemiddelaar die streeft naar het vinden van oplossingen waar alle partijen zich in kunnen vinden.

RESPONDENT 4: 'De gemeente probeert iedereen te vriend te houden en geen oordeel of stelling te nemen. Terwijl in dit soort zaken moet je echt stelling nemen. Je moet gewoon niet accepteren dat dit gebeurt.'

Het dilemma hierbij is dat een te strikte handhaving van regels kan leiden tot escalatie van conflicten en tot gevoelens van onrechtvaardigheid bij de betrokkenen. Tegelijkertijd kan een te grote nadruk op bemiddeling de indruk wekken dat de gemeente niet bereid is om hard op te treden tegen discriminatie, wat het vertrouwen in de overheid kan ondermijnen. Professionals moeten daarom zorgvuldig afwegen welke rol de gemeente in een specifieke situatie moet vervullen en hoe deze rol kan bijdragen aan een duurzame oplossing van het conflict.

Samenvattend

De aanpak van racistisch en discriminatoir wegpesten uit de wijk is onlosmakelijk verbonden met een reeks complexe dilemma's. Professionals staan voor de uitdaging om deze dilemma's te navigeren terwijl ze proberen recht te doen aan zowel de slachtoffers als de bredere gemeenschap. Of het nu gaat om de balans tussen straffen en behandelen, de rol van discriminatie in overlastzaken, of de vraag hoe om te gaan met plegers die psychisch kwetsbaar zijn, elke beslissing vraagt om zorgvuldige overweging en een genuanceerde aanpak.

Het is duidelijk dat er geen pasklare oplossingen zijn voor deze dilemma's. Elke situatie is uniek en vraagt om een aanpak die is afgestemd op de specifieke omstandigheden en de betrokkenen. Wat wel duidelijk is, is dat een gedeeld moreel en juridisch kompas, gebaseerd op respect voor menselijke waardigheid en de afwijzing van discriminatie in al haar vormen, hoogst belangrijk is voor het vinden van duurzame oplossingen. Alleen door te laveren tussen deze spanningsvelden en ruimte te bieden voor maatwerk, kunnen professionals bijdragen aan een inclusieve en rechtvaardige samenleving.

Conclusie

Op basis van de gecombineerde inzichten kunnen concluderend de hoofdvraag en de deelvragen als volgt worden beantwoord:

Hoofdvraag: Wat werkt in het verminderen van racistisch wegpesten en racistische overlast in de wijk en welke concrete stappen en handvatten zijn er voor de praktijk van antidiscriminatievoorzieningen (ADV's) en gemeenten?

De bestrijding van racistisch wegpesten en racistische overlast in de wijk vereist een doordachte en samenhangende aanpak die verschillende niveaus van interventie en samenwerking omvat. Uit de gecombineerde inzichten uit interviews, onderzoeken (Felten & Taouanza, 2018) en aandachtspunten zijn de volgende strategieën, concrete stappen en handvatten naar voren gekomen, die antidiscriminatievoorzieningen (ADV's) en lokale partners (gemeenten, politie, woningstichtingen, buurtbemiddeling, vrijwilligersorganisaties en burgerinitiatieven) kunnen inzetten om racistisch wegpesten uit de wijk aan te pakken.

Effectieve strategieën

1. Vroegtijdige signalering en interventie

- **Empathie en inleving bevorderen:** om incidenten van racisme vroegtijdig te signaleren en te de-escaleren, is het van belang om empathie en inlevingsvermogen bij zowel professionals als bewoners te bevorderen. Dit kan door training en bewustwordingscampagnes die de empathische vaardigheden van betrokkenen versterken.
- **Contextspecifieke interventies:** vroege interventies moeten worden afgestemd op de specifieke context van de wijk, rekening houdend met de unieke dynamiek en gevoeligheden van de lokale gemeenschap.

2. Zorgvuldige dossieropbouw met aandacht voor het racistische aspect

- **Objectivering van informatie:** dossieropbouw moet gebaseerd zijn op objectieve gegevens, ondersteund door duidelijke en verifieerbare bewijzen. Dit helpt niet alleen bij de juridische afhandeling, maar versterkt ook de geloofwaardigheid van de interventies. Van belang is dat een onafhankelijke professioneel, zoals de politieagent of een overlastcoördinator de gegevens verzamelt en beoordeelt. Als je als slachtoffer bewijs zelf verzamelt, is dit niet per se effectief.
- **Inzet van counter-stereotypen:** het gebruik van counter-stereotypen in communicatie en training kan helpen om vooroordelen te verminderen, wat de kwaliteit van de dossieropbouw ten goede komt.

3. Intensieve samenwerking tussen ADV's, politie, gemeenten en woningcorporaties

- **Sociale normen veranderen:** om samenwerking te versterken, moeten alle betrokken partijen werken aan het veranderen van sociale normen binnen hun organisaties. Door een duidelijke en gedeelde norm tegen racisme te hanteren, kan de samenwerking effectiever en consistent worden.
- **Kennisdeling en training:** regelmatige interdisciplinaire trainingen en kennisuitwisselingen en intervisies kunnen bijdragen aan een meer uniforme en gecoördineerde aanpak van racistische incidenten in de wijk.

4. Duidelijke taakverdeling en korte communicatielijnen tussen betrokken instanties

- **Efficiëntie door heldere communicatie:** zorg voor duidelijke communicatiekanalen en taakverdeling tussen instanties om de reactietijd te minimaliseren en de efficiëntie te verhogen. Dit voorkomt dat zaken tussen wal en schip vallen en dat er dubbel werk wordt gedaan.
- **Regulariteit en transparantie in overleg:** zorg voor regelmatige en transparante overleggen tussen de betrokken instanties, zodat er continuïteit en een gezamenlijke verantwoordelijkheid is in de aanpak van racistisch wegpesten.

5. Combinatie van persoonsgerichte interventies en systeemgerichte aanpak

- **Gerichte bewustwordingsprogramma's:** persoonsgerichte interventies moeten worden gecombineerd met brede bewustwordingsprogramma's die zich richten op het veranderen van impliciete en expliciete vooroordelen in de gemeenschap.
- **Aanpak van institutionele discriminatie:** naast individuele casuïstiek moet er aandacht zijn voor de aanpak van institutionele discriminatie binnen organisaties, om structurele ongelijkheden te verminderen.

6. Inzet op preventie en bewustwording in de wijk

- **Normverandering door bewustwording:** campagnes die de sociale normen rond racisme en discriminatie willen veranderen, moeten lokaal verankerd worden en gebruik maken van positieve rolmodellen en voorbeelden.
- **Langetermijngerichtheid:** preventieve maatregelen moeten worden ingebed in langetermijnstrategieën die gericht zijn op het opbouwen van weerbaarheid en inclusiviteit in de wijk.

7. Empowerment en ondersteuning van slachtoffers

- **Mindfulness en morele verheffing:** interventies die gericht zijn op mindfulness en morele verheffing kunnen slachtoffers helpen om sterker in hun schoenen te staan en hen te ondersteunen in hun herstelproces.
- **Toegang tot hulpbronnen:** zorg ervoor dat slachtoffers eenvoudig toegang hebben tot juridische bijstand, psychosociale hulp en ondersteuningsnetwerken om hen te empoweren.

8. Duidelijke stellingname tegen racisme door alle betrokken instanties

- **Actieve rol in normverandering:** alle betrokken instanties moeten actief bijdragen aan het veranderen van de sociale normen tegen racisme door zelf een duidelijke en consequente stellingname tegen racisme in te nemen en dit zichtbaar te maken in hun beleid en communicatie.
- **Publieke campagnes:** initiatieven zoals openbare campagnes en evenementen die een sterke antiracisme-boodschap uitdragen, kunnen helpen om een cultuur van inclusie te bevorderen.
- **De gemeente neemt de regie op zich door het combineren van haar rol als handhaver én bemiddelaar:** enerzijds consequent optreden en handhaven bij discriminatie met haar bevoegdheden van aanschrijvingen tot uithuiszetting van plegers; anderzijds waar mogelijk bemiddelen in conflicten en de dialoog bevorderen. De treiteraankpak in Amsterdam illustreert deze implementatie van gecombineerde rollen.

9. Ontwikkeling van geactualiseerde handreikingen

- **Interventies evalueren en bijwerken:** regelmatig de effectiviteit van interventies evalueren en handreikingen bijwerken op basis van nieuwe inzichten en ervaringen uit de praktijk.
- **Inclusieve richtlijnen:** zorg ervoor dat de handreikingen inclusief zijn en rekening houden met de diverse vormen van discriminatie en de specifieke behoeften van verschillende groepen in de wijk.

10. Bevordering van kennisdeling en training voor professionals

- **Continu professionaliseren:** professionals die betrokken zijn bij de aanpak van racisme in wijken, moeten continu worden bijgeschoold en getraind om hen in staat te stellen adequaat te reageren op complexe situaties en nieuwe vormen van discriminatie.
- **Implementatie van werkzame mechanismen:** trainingen moeten gebaseerd zijn op bewezen effectieve mechanismen, zoals sociale normen stellen, empathiebevordering, confrontatie met bewustwording en het bevorderen van flexibel denken door counter-stereotypen.

De bestrijding van racistisch wegpesten en racistische overlast in de wijk vereist een multidisciplinaire, proactieve en goed gecoördineerde aanpak. De aangepaste aanbevelingen benadrukken het belang van zowel persoonsgerichte als systeemgerichte strategieën, waarbij effectieve maatregelen zoals empathiebevordering, het veranderen van sociale normen en een sterke focus op samenwerking en preventie centraal staan.

Door gebruik te maken van vroege signalering en het versterken van de samenwerking tussen alle betrokken partijen, kunnen antidiscriminatievoorzieningen (ADV's) en gemeenten een geïntegreerde en succesvolle aanpak ontwikkelen. Dit vraagt om een duidelijke en consistente normstelling tegen racisme, ondersteund door voortdurende professionalisering van betrokkenen. Het implementeren van concrete stappen, zoals de oprichting van kernteams, het instellen van laagdrempelige meldpunten, het lanceren van preventieve projecten en het aanbieden van gerichte

trainingen voor professionals, zal bijdragen aan het verminderen van racistisch en discriminatoir wegpesten uit de wijk.

Deelvragen:

1. Welke aanpakken zijn bekend en zijn deze geëvalueerd?

De aanpak van racistisch wegpesten in wijken profiteert van centrale interventies, zoals de treiteraankpak en buurtbemiddeling. De treiteraankpak, waarin gemeenten een coördinerende rol spelen, bundelt de krachten van politie, woningcorporaties en welzijnsorganisaties in kernteams. Deze teams werken met gerichte, vaak juridische maatregelen om hardnekkige overlast en racisme aan te pakken. Evaluaties tonen aan dat deze aanpak effectief is in het snel en krachtig ingrijpen bij racistische incidenten, mits er een sterke samenwerking en goede dossieropbouw zijn.

Buurtbemiddeling speelt een complementaire rol door in te zetten op conflictresolutie en het bevorderen van sociale cohesie. Hierbij worden conflicten vroegtijdig gesignaleerd en aangepakt, vaak door getrainde vrijwilligers die de dialoog tussen betrokkenen faciliteren. Hoewel buurtbemiddeling niet altijd voldoende is bij ernstige gevallen van racisme, draagt het bij aan het verminderen van spanningen en het voorkomen van escalaties.

Deze aanpakken, ondersteund door bewustwordingscampagnes en juridische handhaving, bieden een robuuste basis voor het verminderen van racistische overlast in wijken. Succesvolle implementatie vereist een integrale, multidisciplinaire aanpak waarin vroegtijdige signalering, samenwerking en empowerment van slachtoffers centraal staan.

2. Wat is de ervaring van professionals op het gebied van racistisch wegpesten?

Professionals ervaren racistisch wegpesten als een complexe en hardnekkige problematiek die vaak leidt tot handelingsverlegenheid bij instanties. De hoge impact op slachtoffers, gecombineerd met de moeilijkheden bij bewijsvoering, maken het lastig om effectief op te treden. Deze handelingsverlegenheid ontstaat vaak door een gebrek aan expertise en een onvoldoende duidelijk mandaat, waardoor professionals soms aarzelen om in te grijpen. Ondanks deze uitdagingen zijn er ook succesverhalen, vooral wanneer er sprake was van intensieve samenwerking en duidelijke communicatie tussen betrokken partijen, zoals antidiscriminatievoorzieningen (ADV's), gemeenten, politie en woningcorporaties. Buurtbemiddeling en de treiteraankpak worden hierbij als effectieve interventies genoemd, mits deze goed worden uitgevoerd en ondersteund door alle betrokkenen. De ervaringen van professionals benadrukken de noodzaak van voortdurende professionalisering, betere dossieropbouw en een duidelijke stellingname tegen racisme om deze problematiek effectief te kunnen bestrijden.

3. Welke aanpak hebben professionals gevolgd, werkte die voor hen en waarom werkte die? Als de aanpak niet (volledig) werkte: welke verbetersuggesties zijn er?

Succesvolle aanpakken van racistisch wegpesten kenmerken zich door intensieve ketensamenwerking, gedegen dossieropbouw, en een mix van repressieve en preventieve maatregelen. Deze aanpakken werkten goed wanneer er sprake was van een duidelijke taakverdeling en effectieve samenwerking tussen betrokken instanties. Centraal hierin staat het belang van vroegsignalering om escalaties te voorkomen en de noodzaak van betere informatiedeling tussen instanties om een gecoördineerde respons te waarborgen.

Daarnaast is er een dringende behoefte aan een grotere focus op de rol van woningcorporaties, die een sleutelpositie innemen in het waarborgen van een veilige woonomgeving. Het versterken van de rol van antidiscriminatievoorzieningen (ADV's) is van belang om deze instanties meer invloed te geven in de ketenaanpak. Verbeterde samenwerking en communicatie tussen alle partijen kunnen ervoor zorgen dat deze strategieën nog effectiever worden ingezet, wat uiteindelijk bijdraagt aan het verminderen van racistische overlast in wijken.

4. Hoe kunnen professionals uit verschillende domeinen succesvol samenwerken? Welke factoren spelen hierbij een rol? Wat is een goede taakverdeling van professionals binnen de aanpak?

Succesvolle samenwerking tussen professionals bij de aanpak van racistisch wegpesten vereist een gedeelde visie op de aanpak van racisme. Deze visie zorgt ervoor dat alle betrokken partijen, zoals antidiscriminatievoorzieningen (ADV's), politie, gemeenten, en woningcorporaties, vanuit een gemeenschappelijk doel opereren. Regelmatig casusoverleg is van belang om ervoor te zorgen dat alle partijen op de hoogte blijven van ontwikkelingen en om snel in te kunnen grijpen wanneer nodig. Respect voor elkaars expertise is essentieel, zodat elke instantie zijn rol effectief kan vervullen en er gebruik wordt gemaakt van de unieke kennis en vaardigheden van alle betrokkenen.

Taakverdeling

Een goede taakverdeling ziet er als volgt uit: ADV's fungeren als het eerste aanspreekpunt voor slachtoffers, bieden advies aan andere instanties en zijn het centrale punt voor ondersteuning. De politie is verantwoordelijk voor handhaving en de opbouw van dossiers voor het strafrechtelijk traject. Gemeenten voeren de regie, met een focus op preventie en het bevorderen van sociale cohesie. Woningcorporaties richten zich op de aanpak van woonoverlast, het opleggen van mogelijke sancties richting plegers, en het waarborgen van een veilige woonomgeving. Korte communicatielijnen en het delen van informatie versterken deze samenwerking, waardoor een effectieve en gecoördineerde aanpak van racistisch wegpesten in de wijk mogelijk wordt.

5. Is er intersectie met andere discriminatiegronden (bijv. leeftijd/handicap/seksuele oriëntatie) en in hoeverre speelt dit een rol bij de aanpak?

Er is duidelijk sprake van intersectie bij discriminatie, met name op grond van seksuele oriëntatie, religie, leeftijd en handicap, wat een genuanceerde aanpak vereist. Het is van belang om rekening te houden met meervoudige discriminatiegronden en een kruispuntdenken-benadering te hanteren die de complexiteit van overlappende discriminatie erkent. Hoewel de basisaanpak van racisme niet wezenlijk verschilt, vraagt deze benadering om extra aandacht voor de complexe dynamiek en de mogelijk verhoogde kwetsbaarheid van slachtoffers die te maken hebben met meerdere vormen van discriminatie.

Professionals moeten daarom getraind worden om deze intersecties te herkennen en effectief te reageren op de unieke uitdagingen die deze situaties met zich meebrengen. Een holistische en op maat gemaakte aanpak, waarin alle vormen van discriminatie worden erkend en aangepakt, is essentieel om slachtoffers adequaat te ondersteunen en een inclusieve en rechtvaardige omgeving te bevorderen.

Aanbevelingen

Centrale ondersteuning van slachtoffers

Een effectieve aanpak begint met de volledige ondersteuning van slachtoffers. Deze moet bestaan uit een luisterend oor vanaf het eerste contactmoment, begeleiding bij het doen van aangifte, en gerichte doorverwijzing naar gespecialiseerde hulpinstanties zoals slachtofferhulp, juridische adviesdiensten en psychologische ondersteuning. Een integrale benadering staat toe om de negatieve impact van racistisch wegpesten op te vangen, het vertrouwen in instituties te herstellen en de effectiviteit van de aanpak te vergroten.

Intensieve ketensamenwerking

Versterk de samenwerking tussen lokale partners zoals antidiscriminatievoorzieningen (ADV's), politie, gemeenten en woningcorporaties. Deze samenwerking moet gebaseerd zijn op een gedeeld begrip van het probleem, wederzijds respect en een gezamenlijke visie op de aanpak van racisme. Regelmatig overleg en informatie-uitwisseling zijn startpunt om een gezamenlijk front te vormen tegen racistische overlast in de wijk.

Vroegsignalering en informatiedeling

Investeer in vroegsignalering door professionals en vrijwilligers te trainen om signalen van racisme snel te herkennen. Zorg voor effectieve informatiedeling tussen alle betrokken instanties om een gecoördineerde respons te garanderen en escalatie te voorkomen.

Kruispuntdenken-benadering (intersectionaliteit)

Pas een kruispuntdenken-benadering toe die rekening houdt met meerzijdige discriminatiegronden zoals leeftijd, handicap, seksuele oriëntatie en religie. Deze benadering staat toe om met de complexiteit van intersectionaliteit rekening te houden en slachtoffers adequaat te ondersteunen.

Duidelijke taakverdeling en respect voor expertise

Zorg voor een heldere taakverdeling waarin elke instantie zijn specifieke rol effectief kan vervullen, met respect voor elkaars expertise. Antidiscriminatievoorzieningen (ADV's) fungeren als centraal aanspreekpunt en coördinator, terwijl de politie zich richt op handhaving en dossieropbouw. Gemeenten voeren de regie, en woningcorporaties waarborgen de aanpak van woonoverlast en veiligheid en mobiliseren inwoners in de buurt voor ondersteuning van slachtoffers.

Focus op preventie en bewustwording

Zet in op langdurige preventie- en bewustwordingscampagnes om racisme en discriminatie structureel te verminderen. Dit ondersteun je door educatieve programma's die inclusieve sociale normen stellen.

Ontwikkeling van een geactualiseerde handreiking

Ontwikkel en implementeer een geactualiseerde handreiking 'Aanpak racistisch wegpesten uit de wijk'. Deze handreiking biedt een combinatie van preventieve en repressieve maatregelen, effectieve samenwerkingsmodellen, en specifieke richtlijnen voor de ondersteuning van slachtoffers. Door op deze wijze alle betrokkenen te voorzien van up-to-date kennis en een gedeeld kader, kan de effectiviteit van de aanpak aanzienlijk worden vergroot.

Bronnen

Berg, K. van den, & Cadat-Lampe, M. (2023). *Aanpak van racistisch wegpesten uit de wijk. Een literatuurinventarisatie*. KIS. <http://dx.doi.org/10.13140/RG.2.2.25036.18560>

Cadat-Lampe, M. (2022). Buurtinfohuis Bovensmilde. *Werken aan een duurzame relatie tussen inwonersgroepen*. In *Wij in de Wijk 4. Werken aan sociale samenhang in buurten en wijken* (pp. 3-11). Movisie. <https://www.movisie.nl/publicatie/volop-positieve-dynamiek-wijken-buurten-dorpen>

Baal, B. van. (2019). *De woningcorporatie als essentiële schakel om woonoverlast door discriminatie tegen te gaan* [Saxion Enschede]. <https://vizieroost.nl/wp-content/uploads/2020/03/Oplossingen-discriminatie-woonomgeving.pdf>

Crenshaw, K. (1991). *Demarginalizing the Intersection of Race and Sex: A Black Feminist Critique of Antidiscrimination Doctrine, Feminist Theory, and Antiracist Politics [1989]* (1ste dr., pp. 57-80). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780429500480-5>

European Union & Fundamental Right Agency. (z.d.). *Racism*. Migration And Home Affairs. https://home-affairs.ec.europa.eu/networks/european-migration-network-emn/emn-asylum-and-migration-glossary/glossary/racism_en

Felten, H., & Does, S. (2024). *Discriminatie en de gevolgen voor welzijn en gezondheid*. <https://www.kis.nl/artikel/discriminatie-en-de-gevolgen-voor-welzijn-en-gezondheid>

Felten, H. (2023). *8 tips: Antidiscriminatiebeleid voor gemeenten met een kleine portemonnee*. <https://www.movisie.nl/artikel/8-tips-anti-discriminatiebeleid-gemeenten-kleine-portemonnee>

Felten, H., & Verloove, J. (2020). *Ingrijpen bij discriminatie als omstander: Het nut, de noodzaak en de tips*. <https://www.kis.nl/artikel/ingrijpen-bij-discriminatie-als-omstander-het-nut-de-noodzaak-en-de-tips>

Felten, H., & Taouanza, I. (2018). *Wat werkt bij het verminderen van discriminatie*. Kennisplatform Integratie & Samenleving. <https://www.kis.nl/publicatie/wat-werkt-bij-het-verminderen-van-discriminatie>

Gutiérrez-Sastre, M., Rivera-Navarro, J., González-Salgado, I., & Franco, M. (2024). Beyond exit, voice, and loyalty: The role of urban resistance in a deprived neighborhood of Madrid. *Journal of Housing and the Built Environment*, 39(1), 253-276. <https://doi.org/10.1007/s10901-023-10088-0>

Hall, S., Critcher, C., Jefferson, T., Clarke, J., & Roberts, B. (2019). *Policing the crisis: Mugging, the state and law and order* (2nd edition). Macmillan International Higher Education : Red Globe Press. <https://sociologytwynham.com/wp-content/uploads/2014/10/policing-the-crisis.pdf>

Hawkins, R. L., & Maurer, K. (2009). Bonding, Bridging and Linking: How Social Capital Operated in New Orleans following Hurricane Katrina. *The British journal of social work*, 40(6), 1777-1793. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcp087>

Hellström, L., Thornberg, R., & Espelage, D. L. (2021). Definitions of Bullying. In: P. K. Smith & J. O'Higgins Norman (Red.), *The Wiley Blackwell handbook of bullying: A comprehensive and international review of research and intervention* (pp. 253-271). Wiley Blackwell.

Hirschman, A. O. (1970). *Exit, voice, and loyalty*. Harvard Univ. Press.

Kleef, N. van, Jak, L., & Fiere, B. (2024). *Discriminatiecijfers in 2023. Een rapport over registraties van discriminatie-incidenten door de politie, en meldingen bij antidiscrimatievoorzieningen en andere organisaties in Nederland* (p. 66). Movisie & Art. 1. <https://www.om.nl/binaries/om/documenten/publicaties/discriminatie/lecd/strafbare-discriminatie-in-beeld/strafbare-discriminatie-in-beeld/Strafbare+Discriminatie+in+Beeld+2023.pdf>

Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM), Inspectie. (2011). *Handreiking aanpak woonoverlast en verloedering* (Publicatienummer VI201171). Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK)/Wonen, Wijken en Integratie (WWI). <https://www.hetccv-woonoverlast.nl/doc/publicaties/handreiking-aanpak-woonoverlast-en-verloedering.pdf>

Morrison, J. D. (1983). Racial Change or Racial Stabilization: Policy and Process at a Neighborhood Level. *The Journal of Sociology & Social Welfare*, 10(1). <https://doi.org/10.15453/0191-5096.1570>

Schwartz, D., Ryjova, Y., Fritz, H., & Kelleghan, A. (2021). Communities and Neighborhoods as Contexts that Influence the Bully/Victim Dynamic. In: P. K. Smith & J. O'Higgins Norman (Red.), *The Wiley Blackwell handbook of bullying: A comprehensive and international review of research and intervention* (pp. 485-501). Wiley Blackwell.

Smith, P. K., & O'Higgins Norman, J. (Red.). (2021). *The Wiley Blackwell handbook of bullying: A comprehensive and international review of research and intervention*. Wiley Blackwell.

Van der Land, M., & Doff, W. (2010). Voice, exit and efficacy: Dealing with perceived neighbourhood decline without moving out. *Journal of Housing and the Built Environment*, 25(4), 429-445. <https://doi.org/10.1007/s10901-010-9197-2>

Wekker, G., & Lutz, H. (2024). Een hoogvlakte met koude winden. De geschiedenis van het gender- en etniciteitsdenken in Nederland. In: M. Botman, N. Jouwe, & G. Wekker (Red.), *Caleidoscopische visies. De zwarte, migranten- en vluchtelingen-vrouwenbeweging in Nederland* (pp. 71-114). Mazirel Pers.

Bijlage 1. Methodologische verantwoording

De **locatie van de respondenten** strekt zich uit over verschillende delen van Nederland, waaronder de provincies Zuid-Holland, Noord-Brabant, Noord-Holland, Gelderland, Limburg en Overijssel. Ze zijn werkzaam in diverse gemeenten zoals Tilburg, Haarlem, Nijmegen, Amsterdam, Maastricht, Arnhem, Wijchen, Den Haag en Enschede. Dit biedt een gevarieerd beeld van hoe racistisch wegpesten zich in verschillende contexten manifesteert en wordt aangepakt. Zo zijn er respondenten uit grote steden zoals Amsterdam, waar de problematiek vaak complexer en zichtbaarder is, maar ook uit kleinere gemeentes waar dergelijke incidenten minder vaak in de publiciteit komen maar niet minder ernstig zijn.

Overzicht locaties

- Provincie Zuid-Holland en Noord-Brabant (53 gemeenten) - ADV RADAR
- Provincie Noord-Holland, regio Kennemerland (8 gemeenten) - ADV Kennemerland
- Provincie Gelderland (33 gemeenten) - ADV Vizier
- Provincie Limburg (27 gemeenten) - ADV Limburg
- Gemeente Amsterdam - Nationale Politie
- Gemeente Arnhem - Gemeente Arnhem (Interventiespecialist)
- Gemeente Nijmegen en Gemeente Wijchen - Woningcorporatie Talis
- Regio Haaglanden, Groot regio Den Haag - Buurtbemiddelaar Den Haag
- Gemeente Enschede - Stichting Huize Aarde

De **sectoren waarin de respondenten opereren** zijn uiterst relevant voor dit onderzoek en variëren eveneens sterk. Vier respondenten zijn werkzaam bij antidiscriminatievoorzieningen (ADV's), twee bij de Nationale Politie als wijkagent, twee bij gemeenten, één bij een woningcorporatie en drie vanuit burgerinitiatief en vrijwilligerswerk. Dit brede spectrum aan sectoren is hoogst belangrijk, omdat racistisch wegpesten uit de wijk een multidimensionaal probleem is dat een geïntegreerde aanpak vereist. Elke sector brengt zijn eigen expertise en benadering mee, wat bijdraagt aan een holistische kijk op de problematiek.

Overzicht sectoren

Antidiscriminatievoorzieningen

- Respondenten werken in antidiscriminatievoorzieningen (ADV's) verspreid over verschillende provincies, zoals Zuid-Holland, Noord-Brabant, Noord-Holland, Gelderland en Limburg.

Nationale Politie

- Respondenten zijn werkzaam als wijkagenten in de gemeente Amsterdam.

Gemeenten

- Respondenten werken binnen verschillende gemeentelijke functies, als stadsdeelregisseur treiteraankpak (Amsterdam) en interventiespecialist Zorg en Veiligheid (Arnhem).

Woningcorporaties

- Respondent werkt in een woningcorporatie, in leefbaarheidsmanagement, te Nijmegen en Wijchen.

Burgerinitiatief en vrijwilligerswerk

- Respondenten zijn actief in buurtbemiddeling en als projectontwikkelaars binnen burgerinitiatieven, in Den Haag en Enschede.

Wat betreft de **functies van de respondenten**, beslaan deze een breed scala aan verantwoordelijkheden en functies. Binnen de ADV's zijn er drie consulenten discriminatiezaken en één directeur-bestuurder, wat verschillende perspectieven biedt van zowel de praktijk als het beleid. Verder zijn er onder meer een stadsdeelregisseur treiteraankpak, wijkagenten, een manager leefbaarheid bij een woningcorporatie, en een interventiespecialist veiligheid en zorg. Deze functies geven inzicht in de verschillende lagen van aanpak, van direct contact met de slachtoffers tot beleidsontwikkeling en coördinatie tussen instanties.

De drie respondenten uit het burgerinitiatief en vrijwilligerswerk verdienen speciale aandacht. Zij zijn als projectontwikkelaars/onderzoekers en buurtbemiddelaar nauw betrokken bij de problematiek vanuit hun eigen gedrevenheid en maatschappelijke betrokkenheid. Hun inbreng als actieve burgers is waardevol om de aanpak van racistisch wegpesten ook van onderop te belichten.

De **diversiteit onder de respondenten** is eveneens noemenswaardig. Niet alleen is er sprake van een goede balans tussen mannen en vrouwen, maar ook hun culturele achtergronden zijn divers. Sommige respondenten hebben zelf een bi-culturele achtergrond of hebben in hun directe omgeving te maken met diversiteit, wat hen een uniek perspectief geeft op de problematiek van racistisch wegpesten. Deze diversiteit zorgt ervoor dat de bevindingen van het onderzoek een breed palet aan ervaringen en inzichten weerspiegelen, wat bijdraagt aan de validiteit en relevantie van de uiteindelijke aanbevelingen.

Geen bi-culturele achtergrond (4 respondenten):

- Nederlandse achtergrond, beperkte diversiteit in de vriendengroep.
- Nederlandse achtergrond, geen bi-culturele achtergrond, maar wel ervaring in een multiculturele werkomgeving.
- Limburgse achtergrond, heeft ervaring met culturele vooroordelen tegen Limburgers.
- Nederlandse achtergrond, geen bi-culturele achtergrond, actief in buurtbemiddeling.

Bi-culturele achtergrond (3 respondenten):

- Surinaams-Indische achtergrond, werkt in een divers team met collega's van Marokkaanse, Pakistaanse, en Turks-Nederlandse afkomst.
- Limburgse achtergrond, ex-partner van Indonesische afkomst, met persoonlijke multiculturele ervaring.
- Nederlands-Papoea Nieuw Guinea achtergrond.

Partner of nauwe relatie met bi-culturele achtergrond (3 respondenten):

- Amsterdamse achtergrond, vriend met Marokkaanse migratie-achtergrond.
- Partner van Surinaamse afkomst, persoonlijke ervaringen met discriminatie door deze relatie.
- Nederlandse achtergrond, partner van Colombiaanse afkomst, werkt met verschillende culturen.

Werkzaam in een multiculturele context (2 respondenten):

- Werkt in een multiculturele omgeving met diverse achtergronden.
- Diverse vriendenkring, ervaring met wonen in multiculturele buurten.
- Werkt met verschillende culturen in een internationale context, vanuit zowel Nederlandse als Colombiaanse achtergrond.

Uit de analyse van de achtergrond van de twaalf respondenten die aan dit onderzoek hebben deelgenomen, blijkt dat zij een diverse en representatieve groep vormen van professionals en burgers/vrijwilligers die actief betrokken zijn bij de aanpak van racistisch wegpesten uit de wijk. De respondenten zijn geografisch verspreid over verschillende delen van Nederland, waaronder zowel grote steden als kleinere gemeenten, wat een breed inzicht biedt in de variatie en complexiteit van de problematiek in verschillende contexten.

De respondenten zijn werkzaam in diverse sectoren, waaronder antidiscriminatievoorzieningen, de Nationale Politie, gemeenten, woningcorporaties en burgerinitiatieven/vrijwilligerswerk. Deze brede sectorale spreiding onderstreept de multidimensionale aard van het probleem en benadrukt het belang van een geïntegreerde aanpak waarin elke sector zijn eigen expertise inbrengt.

Opvallend is de diversiteit onder de respondenten, niet alleen qua gender, maar ook wat betreft culturele achtergronden. Een aantal respondenten heeft een bi-culturele achtergrond of nauwe banden met diverse culturen, wat hun inzichten in de problematiek verdiept. Deze culturele diversiteit draagt bij aan een rijker begrip van de dynamiek van racistisch wegpesten, aangezien het onderzoek daarmee verschillende perspectieven en ervaringen omvat. Deze variatie versterkt de validiteit en relevantie van de bevindingen, wat hoogst belangrijk is voor het ontwikkelen van doeltreffende en inclusieve beleidsaanbevelingen.

Colofon

Auteurs: Mellouki Cadat-Lampe

Met dank aan: alle respondenten en Vizier/Discriminatie.nl

Financiering: Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Vormgeving: Design Effects, Willem Plaisier

Afbeelding: 123RF

Uitgave: Kennisplatform Inclusief Samenleven

Giessenplein 59C

3522 KE Utrecht

T (030) 230 3260

De publicatie kan gedownload worden via de website van het Kennisplatform Inclusief Samenleven.

© Kennisplatform Inclusief Samenleven, Utrecht, 2025.

Het auteursrecht van deze publicatie berust bij Movisie. Gedeeltelijke overname van teksten is toegestaan, mits daarbij de bron wordt vermeld.

The copyright of this publication rests with Movisie. Partial reproduction of the text is allowed, on condition that the source is mentioned.

Kennisplatform Inclusief Samenleven

Kennisplatform Inclusief Samenleven doet onderzoek, adviseert en biedt praktische tips en instrumenten over vraagstukken rond integratie, migratie en diversiteit. Daarnaast staat het platform open voor vragen, signalen en meningen en formuleert daar naar beste vermogen een antwoord op.

Deze kennisuitwisseling is bedoeld om een fundamentele bijdrage te leveren aan een pluriforme en stabiele samenleving. Blijf op de hoogte van alle projecten, vragen en antwoorden en andere kennisuitwisseling via www.kis.nl, de nieuwsbrief, Instagram en LinkedIn.

Kennisplatform Inclusief Samenleven is een programma van het Verwey-Jonker Instituut en Movisie.

T 030 230 32 60

E info@kis.nl

I www.kis.nl

